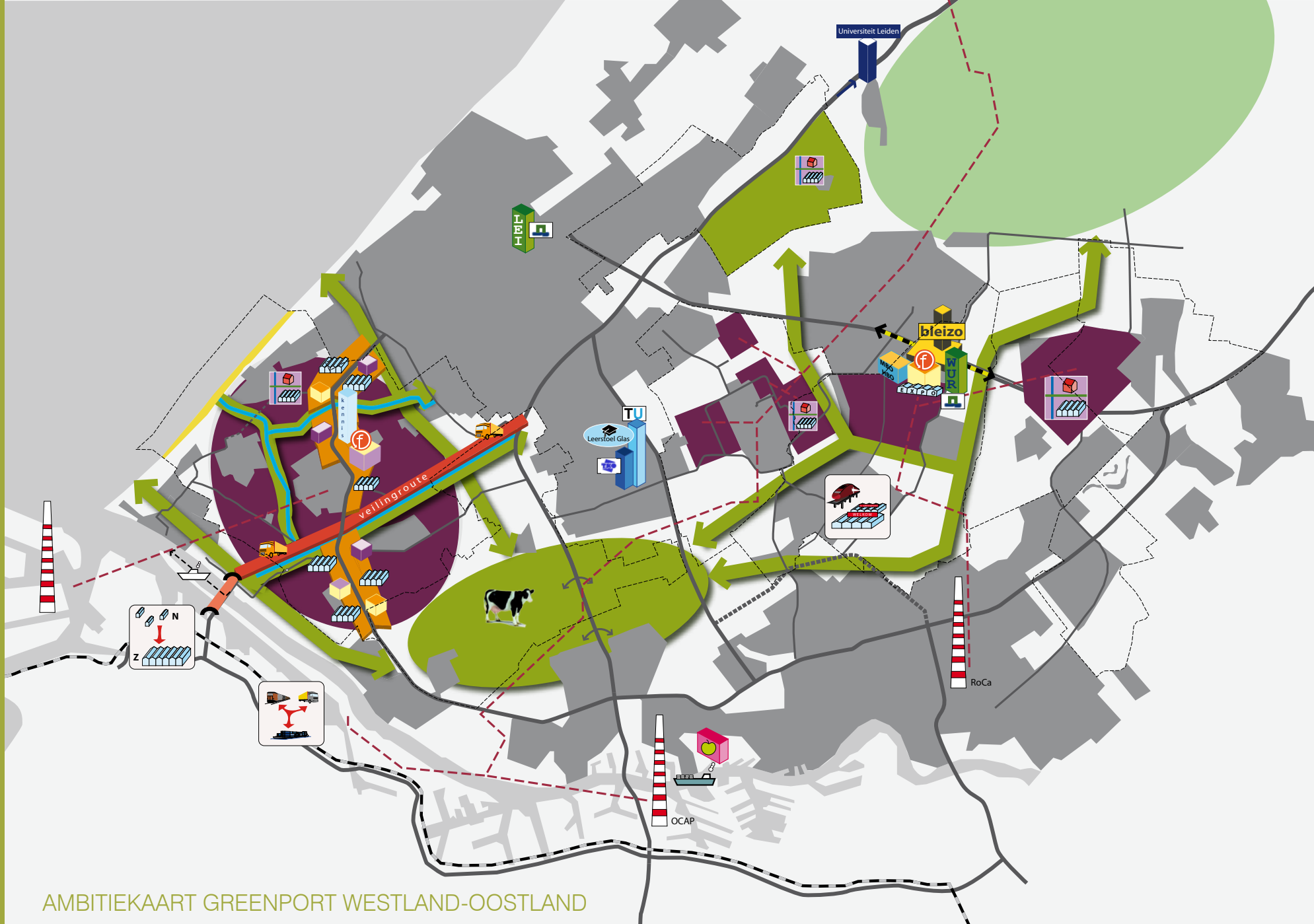

AMBITIES

5

AMBITIEKAART GREENPORT WESTLAND-OOSTLAND

AMBITIES

In hoofdstuk 3 is in woord en kaart vastgelegd vanuit welke integrale visie in het gebied van Greenport Westland-Oostland gewerkt kan worden aan de uitdagingen waar de Greenport zich voor gesteld ziet. Deze visie is het resultaat van het koppelen en afstemmen van regionale en gemeentelijke visies voor delen van de Greenport aan en op specifieke beleidsthema's.

Het is voor de toekomst van de Greenport Westland-Oostland van groot belang, dat de integrale visie geen papieren document blijft. Daadkracht en uitvoeringsgerichtheid zijn noodzakelijk om tot realisatie te komen. Om dit doel te bereiken, is de visie samengevat in een overzicht van ambities die de Greenport Westland-Oostland zich stelt. De ambities worden in hoofdstuk 6 uitgewerkt tot concrete opgaven of initiatieven die de Greenport Westland Oostland zich stelt. Deze opgaven zijn omwille van de werkbaarheid afzonderlijk benoemd, maar kunnen niet los van elkaar gezien worden. Deze visie biedt dan ook het integratiekader. In een overzichtskaart zijn de opgaven, zoveel mogelijk in beeld gebracht en voorzien van een logo.

Een deel van de opgaven is in hoofdstuk 6 als projecten in kaart gebracht, waarbij verantwoordelijke partijen en zo mogelijk een indicatie van de benodigde financiële inspanning zijn genoemd. Projecten kunnen aan meerdere opgaven tegelijk bijdragen.

Dit hoofdstuk biedt een overzicht van de ambities van De Greenport Westland-Oostland ten aanzien van de integrale visie.

----- gemeentegrens

Dynamiek

- duurzame glasgebieden
- nieuwe ontwikkelruimte richting Z-H eilanden
- herstructurering glas
- economische as Westland

Bereikbaarheid

- veilingroute
- Oranjetunnel
- Betuwelijn
- hoofdinfrastructuur
- multimodaal overslagpunt
- binnenvaart verbinding + fruitterminal
- short sea verbinding

Energieproductie

- pijpleidingen voor CO2 en restwarmte van industrie

Groen

- groene hart
- kerngebieden
- verbindingzones
- uitbreiding kuststrook

Kennis en werk

- Bleizo locatie (knooppunt kennis, onderwijs, vervoer)
- Kennisnetwerk

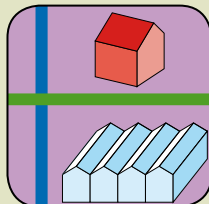
Imago

- etalage aan de HSL/Randstadrail
- tentoonstellen positieve imago

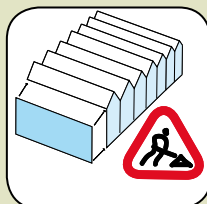

A De innoverende en dynamische Greenport

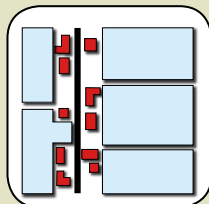
Binnen het als duurzaam glasareaal vastgelegde gebied moet een continu proces kunnen plaatsvinden van aanpassing en herstructurering van bedrijven. Dit om aan te kunnen sluiten op de nieuwste ontwikkeling, ofwel om voorop te kunnen blijven lopen. Laagintensieve bulkproductie maakt steeds meer plaats voor gespecialiseerde hoogintensieve teelten. Door verdergaande specialisatie en productontwikkeling ontwikkelt de Greenport zich als laboratorium van de glastuinbouw. Er kan echter geen laboratorium zijn zonder productie. Productie blijft een noodzakelijk onderdeel. Het zeker stellen en optimaal benutten van het glastuinbouwareaal in de Greenport staat dan ook voorop. De Greenport profileert zich daarbij als kraamkamer voor innovatie op het gebied van intensief en dubbel grondgebruik. Binnen de Greenport moet ook voldoende ruimte worden geboden voor de vestiging van agro-gerelateerde bedrijven om het totale glastuinbouwcluster te kunnen huisvesten.

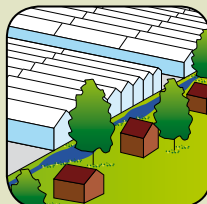
herstructurering d.m.v.
integrale gebiedsontwikkeling

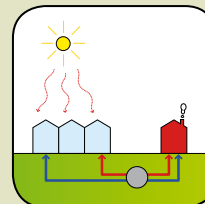
ruimte voor nieuwe locaties

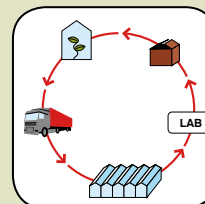
bedrijfswoningen aan de rand

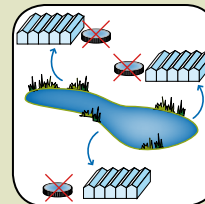
aandacht voor visuele kwaliteit

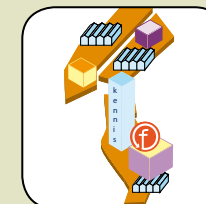
afstemmen glas-woningbouw
t.b.v. warmtelevering

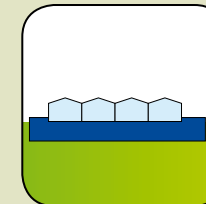
huisvesten keten van bedrijven voor
waardevermeerdering en productie

integraal organiseren van
gietwater en waterberging

concentratie bedrijven nabij glastuin-
bouwcluster in economische as

intensief en dubbel grondgebruik
toepassen waar mogelijk

B Een bereikbare Greenport

De Greenport is afhankelijk van goede verbindingen met Mainports, andere Greenports, productieclusters en afzetgebieden in binnen- en buitenland. Deze ambitie is niet alleen voor Greenport Westland-Oostland van belang maar is een voorwaarde voor een vitale nationale economie. Om een bereikbare Greenport te realiseren, zijn opgaven geformuleerd op verschillende schaalniveau's ten aanzien van infrastructuur, transport en logistiek. Het gaat daarbij om versnellen van de aanleg van infrastructuur, verbreden van de relatie met de Mainports en vernieuwen van logistieke concepten.

Uitbreiding hoofdwegennet

Omwille van goede verbindingen met andere Greenports, de kenniscentra en via de Mainports met het buitenland moeten de geplande uitbreidingen van het rijkswegennet ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. De realisatie van de A4 noord is uit oogpunt van het functioneren van Greenport(s) Nederland een niet langer uit te stellen noodzaak. Ook de realisatie van de verbinding A13-A16 is van belang voor de Greenport, aangezien alleen al het aantal Greenport gerelateerde vervoersbewegingen de komende tien à vijftien jaar verdubbelt.

Een integrale ontwikkeling vereist bij realisatie van deze grote infrastructurele projecten aandacht voor het behouden of herstellen van landschappelijke en recreatieve relaties.

Voor de langere termijn is een extra aansluiting op de A15 door een tunnel van essentieel belang. Het Oranjetunneltracé wordt daarbij veruit boven het Blankenburgtracé verkozen vanwege de aansluitmogelijkheden. Het realiseren van deze tunnel, die ook voor het functioneren van de Mainport Rotterdam en voor het bieden van een ontsnapingsroute in geval van calamiteiten van groot belang is, heeft voor de Greenport grote prioriteit. Gerealiseerd wordt dat uitvoering van een dergelijk project tijd kost. Daarom wordt gepleit voor reservering van ruimte en tijdige start van de voorbereiding met betrekking tot planvorming en financiering.

Ontsluiting glastuinbouwgebieden

Het regionale en lokale wegennet moet worden uitgebreid en aangepast om de glastuinbouwclusters beter te ontsluiten. Daarbij

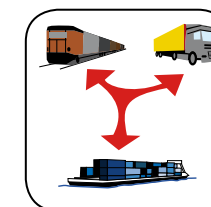

Een bereikbare Greenport

moet rekening worden gehouden met een voortgaande groei van de goederenstroom van glastuinbouwproducten ten gevolge van productieverbeteringen. Het gaat hierbij om het 3-in-1 project in Westland (verlenging Veilingroute, 2^e ontsluiting Hoek van Holland en aanpassing knooppunt Westerlee), het verbreden van de Veilingroute, rondwegen aansluitend op de N470 bij Pijnacker- Nootdorp en Lansingerland, verbreding van N209 en ontsluiting van kassencomplex Stompwijk. De concrete opgaven worden in hoofdstuk 6 in de vorm van projecten benoemd. Uit oogpunt van de integraliteit moet bij de planvorming van infrastructurele werken bijzondere aandacht worden besteed aan het behouden of herstellen van landschappelijke recreatieve en ecologische verbindingen die worden gekruist.

Logistieke vernieuwing

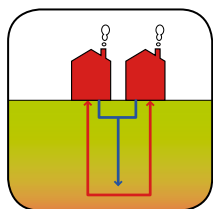
Naast verbetering van de infrastructuur is ook verbetering van de logistiek noodzakelijk. Hiertoe worden in het volgende hoofdstuk initiatieven en projecten gesteld.

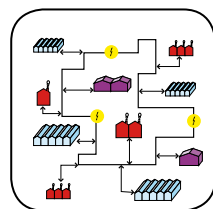
multimodaal overslagpunt

C De duurzame Greenport

Zowel het klimaatbeleid als de te verwachten prijsstijging van fossiele brandstoffen dwingen de glastuinbouw om de productiemethoden aan te passen. De sector heeft al aangetoond innovatief met deze uitdaging om te kunnen gaan. De perspectieven die worden geboden door de toepassing van aardwarmte, restwarmte en warmte-koudeopslag zijn hoopvol. De dreiging kan dus ook worden aangewend als een kans bij uitstek voor de glastuinbouw om zich mondiaal tot een hoog innovatieve sector te ontwikkelen. Ten aanzien van de verduurzaming van de glastuinbouw wordt de lat dan ook hoog gelegd. In eerste instantie wordt gestreefd naar CO₂-neutrale en energieneutrale teelt. Benutting van de reeds bestaande en uit te breiden CO₂-en warmteleidingen (RoCa warmteleiding en CO₂, RoCa 3 centrale in Rotterdam Alexander en OCAP CO₂-leiding vanuit Shell te Pernis) biedt wellicht aanknopingspunten. Uiteindelijk zou het beleid moeten leiden tot de glastuinbouw als producent van energie. Uit deze ambitie komen enkele opgaven voort die in het volgende hoofdstuk zijn samengevat.

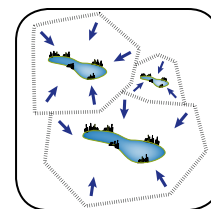
benutten aardwarmte

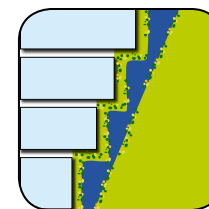
energienetwerk

D Een Greenport met droge voeten

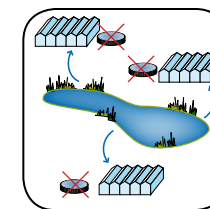
Ook de glastuinbouw zal zijn bijdrage moeten leveren aan het oplossen van de wateropgave. De sector is zelf immers ook gebaat bij het voorkomen van wateroverlast. Daarnaast is de sector gebaat bij een gegarandeerde levering van schoon water dat kan worden benut als gietwater. In samenwerking met de hoogheemraadschappen zal invulling gegeven moeten worden aan de opgaven waar het gebied voor staat. Initiatieven op dit gebied zijn in het hoofdstuk 6 in projecten en initiatieven samengevat.

waterberging op polderniveau

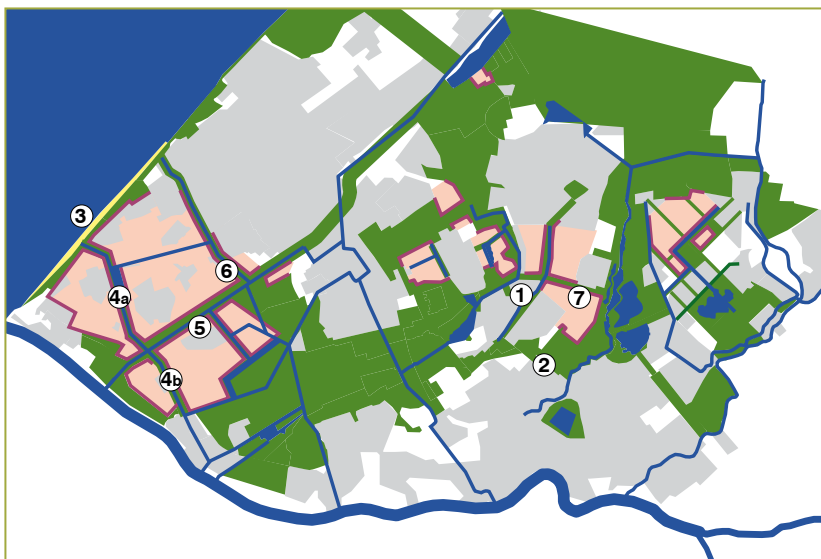
overhoeken benutten

integrale oplossing voor gietwater

E Een groene Greenport

In de verstedelijkte Zuidvleugel is het realiseren van een robuuste groenstructuur noodzakelijk voor het woon- en leefklimaat. Het UPR-project 'Mooi en vitaal Delfland' biedt de uitgangspunten voor het beleid. De Greenport levert zijn bijdrage aan het realiseren van de benodigde landschappelijke kwaliteit. Dit leidt tot opgaven op verschillende schaalniveau's, die voortbouwen op de doelstellingen van 'Mooi en Vitaal Delfland' en 'Transitie Greenport' en passen binnen het programma Randstad Urgent, dat met het Nota Ruimte budget wordt gefinancierd.

De groene contramal

De groene contramal

Als tegenhanger van de dichte stedelijke gebieden worden de grote groengebieden met elkaar verbonden zodat een sterke groene contramal ontstaat. Midden-Delfland en het Groene Hart zijn hierin kerngebieden. Het saneren van verspreid glas in deze gebieden is een belangrijke voorwaarde om tot landschappelijke kwaliteit te komen. De ruimte-voor-ruimte-regeling wordt ingezet om sanering van verspreid glas te bewerkstelligen.

Opgaven liggen vooral in het ontwikkelen van ontbrekende schakels, zoals de Groenzone Berkel-Pijnacker (1) en Vlinderstrik (2). Om deze te kunnen realiseren zijn glastuinbouwbedrijven gesaneerd of verplaatst. Het is aan de Provincie om de stagnerende realisatie van de ontbrekende groengebieden voortvarend ter hand te nemen.

Binnen en rond de glastuinbouwgebieden wordt de realisatie van verbindende groenstructuren nagestreefd, vaak in combinatie met het creëren van uitbreiding van de waterbergingscapaciteit en bij herstructurering. In Westland ligt de opgave in het realiseren van de Poelzone (4b), de Zwethzone (5) en de Westlandse Zoom (6) als groenstructuren, evenals het zeewaarts uitbreiden van de kustzone (kustversterking en duincompensatie)(3).

Met name de ontwikkeling van de Zwethzone als verbinding tussen de Vlietzone en het Staelduinse bos stelt hoge eisen aan de integrale planontwikkeling. Om binnen deze zone de infrastructurele doelen te realiseren (verlengen en verbreden, veilingweg en aanleg Oranjetunnel), de waterhuishoudkundige rol uit te werken en om ruimte te maken voor een landschappelijke recreatieve en ecologische verbinding zowel langs de Zweth als dwars over de Zweth, zal er voldoende geld, ruimte en energie in gestoken moeten worden.

Voor de ontwikkeling van de Poelzone fase 1(4a) wordt een bijdrage uit het FES fonds gevraagd. In dit project wordt naast een versterking van de economische structuur, de aanleg van een ecologische en recreatieve verbinding van Midden-Delfland naar kust gekoppeld aan het uitbreiden van de waterberging en doorstroming en aan het realiseren van nieuwe aantrekkelijke woonmilieus.

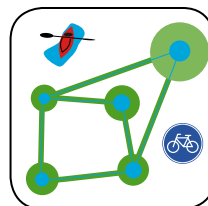
In het Oostland wordt de ontwikkeling van groene verbindingen in combinatie met woningbouw nagestreefd met de aanleg van een stelsel van oostwest-verbindingen bij de Merenweg en de Warmoeziersweg naar de Rottemeren, langs de Landscheiding en langs de Strikkade, die in het kader van herstructurering van glasgebied ontwikkeld wordt (7). Het Rottezoomgebied is ook een nieuwe groenontwikkeling in Oostland. Voor het realiseren van een groene verbinding bij herstructurering van de Voorafschse Polder (Project Oostland) wordt een aanvraag gedaan voor ondersteuning uit de FES gelden. Gekoppeld aan vergroting van de waterberging wordt een recreatieve en ecologische groenstructuur voorgesteld die aansluit op de Groenzone Berkel Pijnacker.

In de Zuidplaspolder wordt in de structuurvisie voorzien in de realisatie van een groen en blauw netwerk, dat zowel de woongebieden als de glastuinbouwgebieden dooradert en verbindt met omliggende grote groengebieden.

Waar glastuinbouwgebieden grenzen aan de groenstructuur wordt verbetering van het aanzien van de glasgebieden nagestreefd, bijvoorbeeld door bij het situeren van bedrijfsgebouwen en bassins te letten op de beeldkwaliteit en door inrichting met bijvoorbeeld waterpartijen met oevervegetatie.

Het recreatief netwerk

Om de groengebieden ook daadwerkelijk te kunnen bereiken en beleven is een fijnmazig en sluitend recreatief netwerk vereist. Om dit te bereiken moet meer afstemming plaatsvinden tussen de verschillende beheerders van landschap en recreatiegebieden. Ook hier ligt een regietaak. Het in kaart brengen van het netwerk en het invullen van ontbrekende schakels is één van de opgaven die op regionaal niveau moet worden opgepakt. Het gemakkelijk en op de juiste plaatsen kunnen oversteken van bestaande en nieuwe infrastructuur vergt aandacht, maar vooral ook ruimte en geld voor kunstwerken zoals bruggen en viaducten. Vanzelfsprekend moet behoud en herstel van het recreatief netwerk worden nagestreefd bij de aanleg van nieuwe infrastructuur.

recreatief netwerk

Het ecologisch netwerk

De groen- en waterstructuur is niet alleen van belang voor de recreërende mens, maar biedt ook leefruimte voor de natuur. Bij de inrichting en het beheer van de groenstructuur worden de mogelijkheden benut om de groengebieden te laten functioneren als leefgebied en als ecologische verbindingen. Dit vereist ook het behouden van verbindingen of het opheffen van barrières bij de aanleg van infrastructuur. Gestreefd wordt naar een robuust ecologisch netwerk van kust naar Midden-Delfland en van Midden-Delfland naar het Groene Hart. Ook voor dit onderdeel is een overzicht vereist van kwaliteiten en ontbrekende schakels. De (nog te realiseren) Poelzone en de Wollebrandplas zijn voorbeelden hoe met realisatie van waterberging tevens recreatieve en ecologische doelen kunnen worden bediend.

De Wollebrandplas

F Wonen en glas

De Greenport Westland-Oostland bevindt zich in stedelijk gebied. Wonen is één van de belangrijkste functies van steden. De Greenport levert zijn bijdrage aan het bieden van een aantrekkelijk en gevarieerd woonmilieu. Binnen en bij de glastuinbouwgebieden wordt gestreefd naar wisselwerking tussen glastuinbouw en wonen. Algemene opgaven ten aanzien van wonen tussen glas:

Minder gas door glas

Gestreefd wordt naar het ontwikkelen van woonmilieus waar glastuinbouw en wonen elkaar positief beïnvloeden. Een voorbeeld hiervan is het zonneterp-concept, waarbij de glastuinbouw de energie levert voor de woningen, die ook ruimtelijk verbonden zijn met de kassen. De kwaliteiten van glas voor het doorlaten van licht worden optimaal benut.

Wonen op en aan water

De waterpartijen die in de glastuinbouwgebieden moeten worden gecreëerd ten behoeve van waterberging worden benut voor het creëren van specifieke en aantrekkelijke waterrijke woonmilieus. Drijvende woningen, steigerwoningen en paalwoningen worden toegevoegd aan de woningvoorraad in de Greenport. De ontwikkeling van woninglocaties in en bij glastuinbouwgebieden, zoals in de Poelzone, Westlandse Zoom en in de Zuidplaspolder, krijgen de opgave mee de kansen van energiegebruik en van water te benutten.

Referentiebeelden wonen bij je bedrijf

Wonen bij je bedrijf

Bij de tuinders is het wonen "op" je bedrijf van oudsher een traditie. Dit heeft in de glasgebieden fraaie voorbeelden van architectuur opgeleverd. Het clusteren van bedrijfswoningen is ook een mogelijkheid om woningen te integreren in het glastuinbouwgebied. Het clusteren van de woningen biedt soms goede mogelijkheden om de ruimtelijke kwaliteit en landschappelijke inpassing te verbeteren.

Referentiebeelden wonen op en aan het water

G Werken in het Greenport Kennisnetwerk

De glastuinbouw ontwikkelt zich tot een volwaardige bedrijfstak waar het aantrekkelijk is om te werken. Waar je trots op bent. De kennisintensieve bedrijfsvoering stelt hogere eisen aan personeel. Binnen de Greenport bestaat de mogelijkheid een opleiding te volgen die aansluit op de toekomstige eisen. Er is een levendige uitwisseling van kennis en informatie tussen bedrijven en kennisinstututen binnen en buiten de Greenport. De ondernemers en ondernemingen zijn voorbereid op verdergaand internationalisering van handel en productie.

Verwezenlijking van deze ambitie leidt tot de volgende deelthema's:

Volwaardig onderwijs

Aansluitend op reeds gestarte initiatieven (SOB Westland, SOB Oostland en Greenport Business School) zal binnen de Greenport onderwijs over alle facetten van de glastuinbouw worden uitgebouwd, van beroeps- tot academisch niveau. Het bedrijfsleven wordt nauw betrokken bij de opzet en uitvoering van het onderwijs, tot wederzijds voordeel. De ontwikkeling van een Greenport Business School dient bij te dragen aan een betere afstemming van het onderwijs in de groene kenniskolom. Regionaal vraaggestuurd onderwijs, waarbinnen op alle niveaus onderwijs ten behoeve van het gehele tuinbouwcluster wordt aangeboden is het streven, gebruik makend van bestaande instellingen.

Evenwicht tussen arbeidsvraag en -aanbod

Om tot een evenwicht te komen bij een krimpend arbeidsaanbod wordt naast scholing ook ingezet op verdergaande robotisering om de arbeidsbehoefte te verminderen. De vraag naar arbeid zal echter groot blijven. Het mindere imago dat de Greenports hebben bij stedelingen is gebaseerd op een verouderd beeld van de tuinbouw en staat werving van arbeidskracht in de weg. Verbetering van het imago is dan ook in het belang van de arbeidsvraag. Daarnaast is er een toenemende behoefte aan hoger opgeleid technisch, administratief en commercieel personeel. Met het oog op de verdergaande professionalisering van de sector is in brede zin behoefte aan een ander type werknemer.

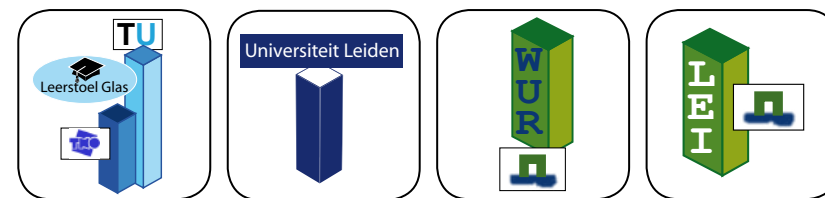
Via afspraken met de Regionale Platforms Arbeidsmarktbeleid en de Kennisalliantie Zuid-Holland wordt ingezet op de realisatie van:

- de **Regiometer**; arbeidsmarktknelpunten en stakeholders worden scherper in beeld gebracht.
- **meerjarige bestuurlijke partnerships met bedrijfsleven**, onderwijs- en kennisinstellingen met afspraken over de aanpak van arbeidsmarktknelpunten.
- **quick wins en het borgen van succesvolle concepten**, zoals Leerparkontwikkeling, Samenwerking Onderwijs-Bedrijfsleven (o.a. SOB Westland en Oostland) en regioregisseur.

Tegelijkertijd worden mogelijkheden geboden aan geschikte werknemers om zich te vestigen in de Greenport. Ook het creëren van een aantrekkelijk woonmilieu draagt bij aan de aantrekkingskracht van de regio als vestigingsplaats voor met name hoger opgeleide werknemers.

Kennisnetwerk

Onderzoek en kennisontwikkeling wordt gestimuleerd. Naast kennisontwikkeling bij bedrijven en instituten binnen de Greenport wordt het uitbouwen van een glastuinbouw kennisnetwerk nagestreefd, waarbij de banden met andere Greenports en met kennisinstututen buiten de Greenport zoals de TU en TNO in Delft, bioscience in Leiden en WUR in Wageningen worden versterkt. Locaties die geschikt zijn voor het vestigen van kennisintensieve bedrijven (laboratorium- of kantoorachtig, goede ontsluiting, stedelijke condities) moeten in de Greenport beschikbaar zijn.

kennisinstututen

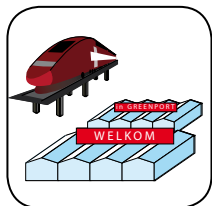
H De Groeidiament van de Zuidvleugel

De glastuinbouw in Greenport Westland-Oostland levert een belangrijke bijdrage aan de welvaart en het welzijn in de Zuidvleugel. Als werkgever, economische motor, energieproducent, duurzame producent van tuinbouwproducten en als onderdeel van het stedelijk landschap. De sector heeft het imago dat het verdient – en dat het nodig heeft – om slagvaardig te opereren op de (inter)nationale markt. De teelt onder glas wordt gezien als de ‘groeidiament’ van de Zuidvleugel.

Realisatie van bovengenoemde ambities zal het imago van de glastuinbouw in de Greenport sterk doen verbeteren. Het versnellen en ondersteunen van dit proces is echter ook een opgave waar de Greenport voor staat.

Promotie- en imago ontwikkeling

Als schone economisch waardevolle bedrijfstak, innovatief en ondernemend, heeft de sector goede kaarten om een positief imago op te bouwen. De kwaliteiten moeten echter ook zichtbaar en beleefbaar gemaakt worden. “Be good and show it”. Als aanzet voor een promotieplan worden in het volgende hoofdstuk een aantal suggesties gedaan.

etalage aan HSL

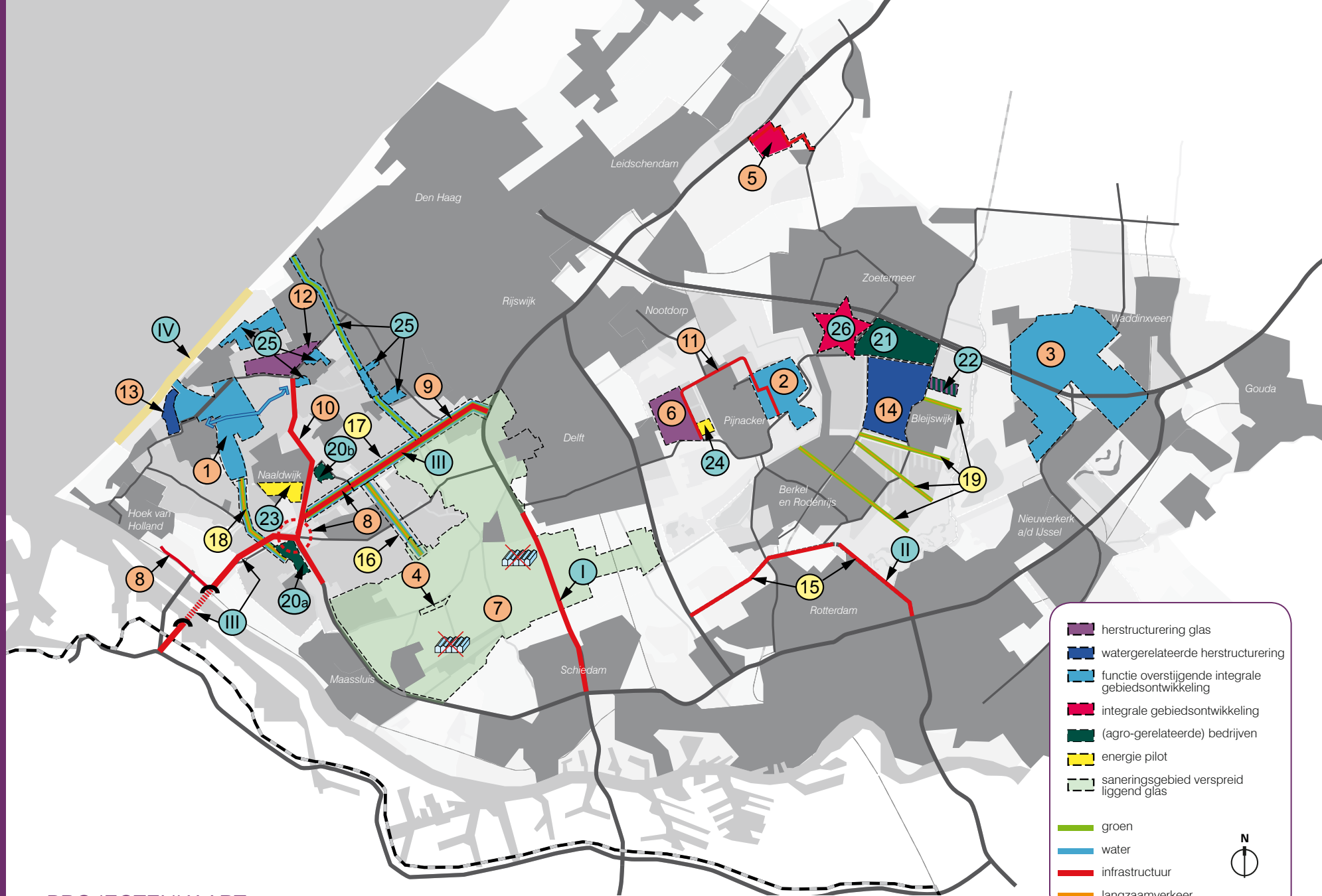

Promotie- en imago ontwikkeling

**PROJECTEN &
INVESTERINGSAGENDA**

PROJECTENKAART

1A) projecten voor de investeringsagenda:

- 1 Poelzone fase 1 (functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling)
- 2 Project Oostland (functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling)
- 3 Zuidplaspolder (functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling)
- 4 Maaslandse Dam (sanering verspreid liggend glas)
- 5 Glastuinbouwcluster Stompwijk (integrale gebiedsontwikkeling)
- 6 Westvleugel Pijnacker-Nootdorp (herstructurering)
- 7 Midden - Delfland (sanering verspreid liggend glas)
- 8 3-in-1 project (infrastructuur)
- 9 Verbreding Veilingroute (N222) (infrastructuur)
- 10 Verbreding N213 en deel N211 (infrastructuur)
- 11 Rondweg Pijnacker (infrastructuur)

1B) projecten voor de investeringsagenda reeds gelden toegekend:

- 12 Boomawatering (versnellingsproject Nota Ruimte)
- 13 4B concept Waalblok
(versnellingsproject Nota Ruimte/ watergerelateerde herstructurering)
- 14 AquaReUse waterproject Overbuurtsche polder en Cyclamenweg
(versnellingsproject Nota Ruimte/ watergerelateerde herstructurering)

2) projecten voor de toekomstige investeringsagenda:

- 15 Verbreding van de N209 (Doenkade) (infrastructuur)
- 16 Verbinding Zwethzone- Midden-Delfland (groenstructuur)
- 17 Zwethzone (integrale gebiedsontwikkeling)
- 18 Verbinding Poelzone (2^e fase) – Midden Delfland (groenstructuur)
- 19 Glas - route Lansingerland (integrale gebiedsontwikkeling)

3A) projecten cruciaal voor Greenport Westland-Oostland maar niet op deze investeringsagenda:

- 20 Ontwikkeling agro-gerelateerde bedrijventerreinen Westland
- 20a Honderdland fase 2
- 20b Trade Parc Westland 3
- 21 Ontwikkeling agro-gerelateerd bedrijventerrein Lansingerland (Hoefweg-Zuid)
- 22 Chrysantenweg (herstructurering glas/ transformatie)
- 23 Hoogeland (energie pilot)
- 24 Tuindershof (energie pilot)
- 25 Westlandse Zoom (functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling)
- 26 Bleizo (integrale gebiedsontwikkeling)

3B) projecten cruciaal voor Greenport Westland-Oostland maar investering van het Rijk:

- I A4 Noord
- II A13 - A16
- III Oranjetunnel incl. wegverbinding naar A4
- IV Versterking kust Delfland

PROJECTEN EN INVESTERINGSAGENDA

De ambities worden zoveel mogelijk vertaald naar concrete projecten. Indien dat (nog) niet mogelijk is, worden ze vertaald naar initiatieven. Daarnaast worden ze aangedragen voor verdere uitwerking in beleidsplannen voor de Greenports die voor de komende tijd gepland staan, zoals de 'Toekomstvisie Greenport Nederland 2040' die in 2008 verschijnt en het 'Maatregelenpakket verduurzaming'.

Op basis van deze integrale visie komen diverse projecten naar voren die in het belang van de Greenport Westland-Oostland gerealiseerd zouden moeten worden. Deze projecten komen deels uit de bestaande visies die voor een groot deel al zijn verwoord en verbeeld in vastgestelde gemeentelijke of regionale beleidstukken. Enkele projecten komen voort uit het samenvoegen van de bestaande visies. Hierdoor ontstaan er wensen en mogelijkheden op het schaalniveau van de gehele Greenport Westland-Oostland.

Indeling projecten:

Bij de projecten wordt onderscheid gemaakt tussen projecten die op de investeringsagenda staan van deze visie en projecten die (nog) niet op de investeringsagenda staan. De overige genoemde projecten zijn cruciaal voor de Greenport maar horen niet thuis op de investeringsagenda van de Greenport maar op die van de betreffende gemeenten of van het Rijk.

Voor de volledigheid zijn ook de projecten genoemd waaraan in het kader van FES reeds gelden zijn toegekend, omdat deze ook van belang zijn voor de Greenport Westland-Oostland.

Dit leidt tot de volgende categorisering:

1 Projecten voor op de investeringsagenda

- A projecten waaraan nog geen subsidiegelden zijn toegekend
- B projecten waaraan reeds FES-gelden zijn toegekend.

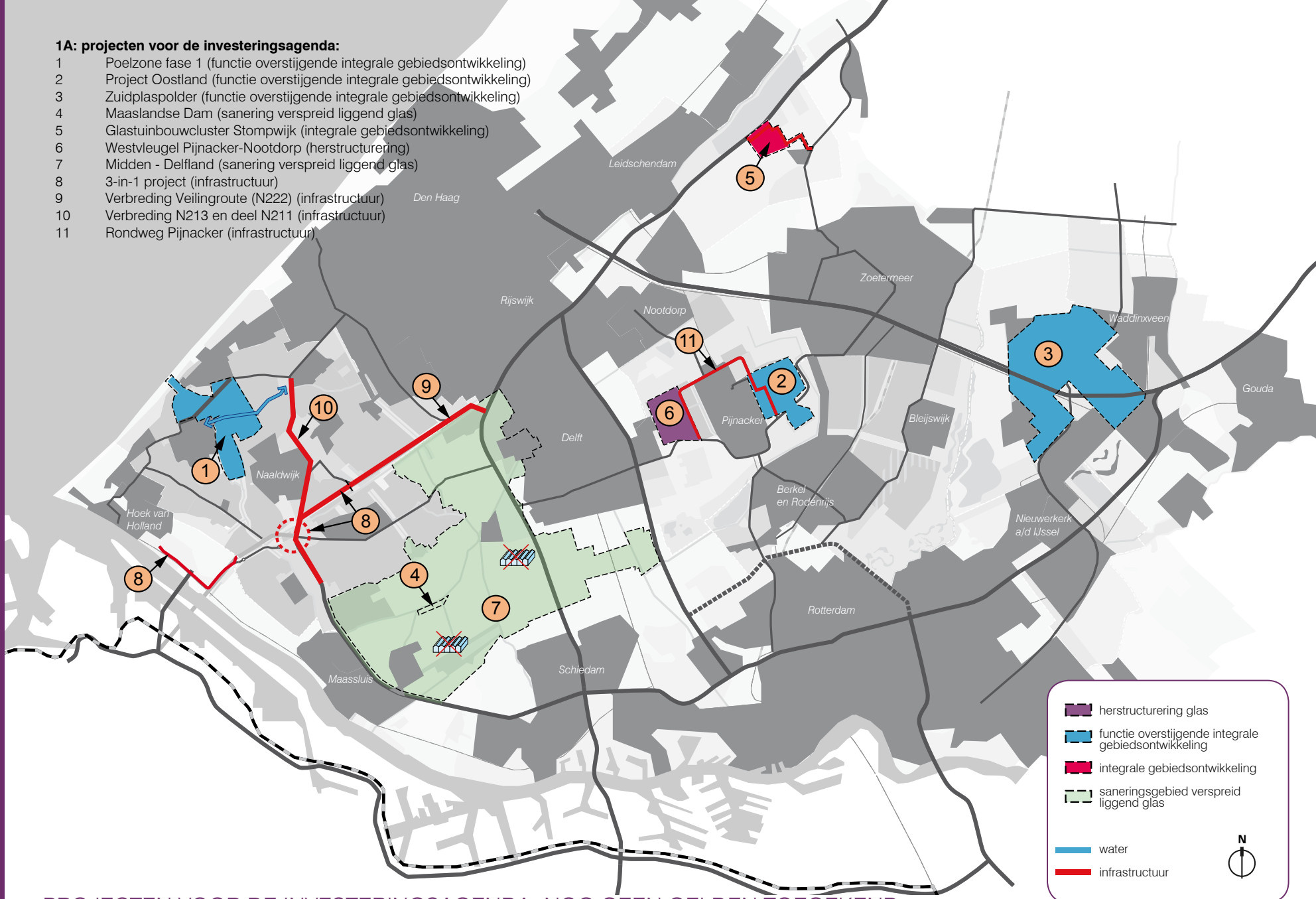
2 Projecten voor de toekomstige investeringsagenda.

3 Projecten cruciaal voor Greenport Westland-Oostland maar niet op deze investeringsagenda.

- A projecten voor gemeentelijke (en andere) investeringsagenda's
- B projecten voor investeringsagenda van het Rijk

1A: projecten voor de investeringsagenda:

- 1 Poelzone fase 1 (functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling)
- 2 Project Oostland (functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling)
- 3 Zuidplaspolder (functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling)
- 4 Maaslandse Dam (sanering verspreid liggend glas)
- 5 Glastuinbouwcluster Stompwijk (integrale gebiedsontwikkeling)
- 6 Westvleugel Pijnacker-Nootdorp (herstructurering)
- 7 Midden - Delfland (sanering verspreid liggend glas)
- 8 3-in-1 project (infrastructuur)
- 9 Verbreding Veilingroute (N222) (infrastructuur)
- 10 Verbreding N213 en deel N211 (infrastructuur)
- 11 Rondweg Pijnacker (infrastructuur)

PROJECTEN VOOR DE INVESTERINGSAGENDA, NOG GEEN GELDEN TOEGEKEND

1A: projecten voor de investeringsagenda, nog geen gelden toegekend:

1 Poelzone fase 1

(functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling)

De Poelzone strekt zich uit van het gemaal Vlotwating in het noorden tot aan de Oranjesluis in het zuiden. De Poelzone ligt tussen de bestaande kernen van 's-Gravenzande, Naaldwijk en Monster. Aan de noordwestkant grenst het gebied aan de kustzone, met de duinen en het strand, en glastuinbouwgebied Waalblok, aan de oostkant aan de Zwartendijk, de Grote Achterweg en de Poelkade, en aan de zuidkant aan het Staelduinsebos. Ten zuiden van de Naaldwijkseweg gaat het alleen om de zone langs het Nieuwe Water. De kern van de Poelzone wordt gevormd door de watergangen Nieuwe Water, Nieuwe Vaart, Poelwating, Monsterse Vaart en Vlotwating. De watergangen sluiten op elkaar aan en maken onderdeel uit van het hoofdboezemstelsel van Delfland. Het aangrenzende gebied wordt in grote mate in beslag genomen door het Westlandse glastuinbouwcluster. Het totale gebied beslaat een oppervlakte van ruim 500 hectare.

De opgaven in de Poelzone bestaan uit de volgende elementen:

- Het creëren van een aantrekkelijk woon- en leefklimaat door het ontwikkelen van groengebieden en recreatieve verbindingen die geïntegreerd worden met de ca. 2000 nieuw te bouwen woningen.
- Het versterken van het internationaal opererende economisch tuinbouwcluster door een zo efficiënt mogelijk indeling en ontsluiting van de te herstructureren glasgebieden Lange Stucken, Tuinveld en de Baak, zodat het glasareaal zich daar zo veel mogelijk geclusterd en gebundeld kan blijven ontwikkelen.
- Het realiseren van een ecologische zone - onderdeel van de provinciale Ecologische Hoofdstructuur - van ca. 30-50 m breed door het gebied heen van de kust richting Midden-Delfland. Deze zone sluit via de Zwethzone uiteindelijk via Midden-Delfland aan op de groenblauwe slinger, waardoor een ecologische verbinding met het groene hart ontstaat.
- Het voldoen aan de wateropgave door onder andere ruimte te maken om overtollig hemelwater te bergen, het verbreden van de watergangen en een extra boezemwaterberging in de Poelpolder van 75.000 m³.
- Het doorzetten van de energieverduurzaming van de glastuinbouw, het realiseren van een duurzaam gebied dat ten aanzien van de functies wonen, ecologie en glastuinbouw voor nu en in de toekomst is afgestemd op klimaatwijziging en zeespiegelstijging.

Het project bestaat uit twee fasen. Fase 1 loopt van de kust tot aan de Naaldwijkseweg/Galgeweg, de tweede fase loopt vanaf dat punt tot aan de Zweth bij Honderdland.

Dit project maakt onderdeel uit van de toekomstige ecologische zone van de kust naar het Groene Hart.

Kosten fase 1: € 258,9 miljoen, tekort € 80,8 miljoen

2 Project Oostland

(functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling)

In een studie naar een duurzame herstructurering van deze twee glastuinbouwgebieden op het grondgebied van Lansingerland en Pijnacker-Nootdorp is een integrale gebiedsvisie opgesteld. Dit werd bereikt door de Strikkade als cultuurhistorische lijn en recreatieve route op te pakken, het glas te herstructureren door versnipperd glas samen te voegen tot duurzame glastuinbouwbedrijven en ruimte te vinden voor waterberging (35.000 m³). Hierbij is berekend dat er binnen het gebied ruimte is voor ca. 50 ha meer glas (mede door het weren van niet-glas-gerelateerde functies), waterberging en (waar nodig uit te plaatsen) woningen in de bestaande lintstructuren op te nemen. Dit project is alleen mogelijk indien het Rijk, de Provincie, het Hoogheemraadschap en lokale overheden samenwerken.

Kosten: € 62 miljoen (prijspeil 2008). De financiering van dit project is nog niet rond en wordt momenteel onderzocht en afgewogen.

Door het gebied te verbreden met de Groenzone ontstaat de mogelijkheid om het integrale karakter van het project en de totale gebiedskwaliteit sterk te verbeteren. In de Groenzone liggen nog de volgende opgaven: knooppunt Klapwijkse knoop, knooppunt Kleihoogt en knooppunt Katwijkerlaan en het saneren van verspreid glas. Met deze opgaven is sprake van een optimalisatie van de gebiedskwaliteit. *De kosten die hiermee zijn gemoeid bedragen circa € 13 miljoen.*

3 Zuidplaspolder

(functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling)

Dit project behelst de realisatie van 7.000 woningen, 280 ha glas, 110 ha bedrijventerrein, aanleg parallelle weginfrastructuur, een station en circa 400 ha natuur inclusief ruimte voor waterberging. Dit alles zal

plaatsvinden tussen 2010-2020.

Kosten: Van de publieke partijen is een additionele financiering van € 400 miljoen nodig voor deze periode. (Bron: Randstad Urgent contract 29-10-2007).

4 Maaslandse Dam (sanering verspreid liggend glas)

Onderdeel van de gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 is het saneren van “oud glas” om de open structuur van Midden-Delfland als het authentieke Hollandse polderlandschap te verbeteren. De Maaslandse Dam aan de Gaag is één van de ontwikkelingsprojecten binnen de doelstelling van deze visie waarbij het glas wordt opgeruimd en (deels) middels de ruimte-voor-ruimte regeling zal worden gerealiseerd.

De programmatische invulling van dit gebied zal nog nader worden geformuleerd, uitgangspunt is dat het gebied de A-kwaliteit zal moeten gaan krijgen waarbij de verbindingen tussen de landschappelijke kwaliteit van Midden-Delfland en de stedenbouwkundige kwaliteit van de Maaslandse Dam tot uiting komen.

Kosten: maakt onderdeel uit van project 7 Midden - Delfland

5 Glastuinbouwcluster Stompwijk (integrale gebiedsontwikkeling)

In de integrale gebiedsvisie voor Stompwijk wordt het glascluster geherstructureerd tot een duurzaam glasgebied van 62 ha (nu 45 ha) en wordt verspreid glas gesaneerd. De huidige ontsluiting van het glascluster via de Stompwijkseweg wordt vervangen door een nieuwe verbinding met de N206. Daardoor kan de Stompwijkseweg worden ingericht als een recreatieve verbindingroute naar onder andere het Groene Hart.

Kosten: € 15 miljoen (alleen de infrastructurele werkzaamheden)

6 Westvleugel Pijnacker-Nootdorp (herstructurering glas)

Dit gebied wordt omsloten door de (nog te voltooien) N470/Overgauwseweg -Rijskade/Vrederustlaan/Noordeindseweg -Zuideindseweg. Dit gebied beslaat een oppervlakte van 118 ha glas/174 ha bedrijfsoppervlakte. Verwacht wordt dat ca. 50% van deze oppervlakte bij feitelijke herstructurering betrokken zal zijn. Behalve de

verdere schaalvergroting zullen ook de opgaven op het gebied van (verkeers) infrastructuur, groenkwaliteiten, waterberging en energievoorziening in de herstructurering worden betrokken. Beoogd wordt de herstructurering in samenspraak met de sector zelf en andere belanghebbenden (o.a. Hoogheemraadschap) vorm te geven. Daar waar nodig zal de gemeente naast kaderstellend ook zelf actief (financieel in het kader van de infrastructuur) in het proces participeren. Deze financiële participatie komt terug in de aanleg van de Komkommerweg en de doortrekking van de west-tak van de rondweg. *Kosten: de kosten die met deze infrastructurele werkzaamheden zijn gemoeid bedragen circa 23 miljoen euro (*). Daarnaast zal de herstructurering van het glas een geraamde investering van circa 50 miljoen euro met zich meebrengen (*). deze kosten maken ook deel uit van project 11.*

7 Midden-Delfland (sanering verspreid liggend glas)

Als onderdeel van Randstad Urgent Mooi en Vitaal Delfland wordt het saneren van verspreid liggend glas in Midden-Delfland (55ha) en de Groen Blauwe Slinger (20ha) als project opgenomen. Dit project omvat de 55ha verspreid liggend glas in Midden-Delfland. Verspreid liggende kassen verstoren de kwaliteit van het landschap in Midden-Delfland (openheid, lichthinder, waterkwaliteit en op termijn verrommeling). De Reconstructiecommissie Midden-Delfland heeft en deel van de glasopstanden gesaneerd, maar er resteert nog 55 ha verspreid glas. In de gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 wordt beschreven dat in 2025 alle verspreid liggende glastuinbouw is verdwenen. De vrijkomende gronden zijn dan teruggegeven aan het landschap of benut voor in het landschap passende bebouwing. In de nota “Gras zonder Glas” is een plan van aanpak beschreven voor de uitplaatsing van ongewenst glas, met en prioritering en een voorstel voor fasering van de uitvoering. In de nota “Gras uit de polder” worden tevens de mogelijkheden voor ruimte voor ruimte verkend. Een eerste project dat nu concreet wordt verkend, is bebouwing op de Maaslandse Dam (zie project 4).

Kosten: € 35 miljoen, tekort € 25 miljoen

Midden-Delfland Foto; Hans de Lijster

8 3-in-1 project (infrastructuur)

In Westland wordt het zogeheten 3-in-1 project gerealiseerd met de aanleg van de verlengde Veilingroute, de tweede ontsluitingweg Hoek van Holland en de reconstructie van het knooppunt Westerlee. De N213 als verlenging van de A20 en de N222 vormen de twee kransslagaders voor de ontsluiting van vrijwel alle grote Westlandse bedrijventerreinen op het landelijk hoofdwegennet.

Kosten: € 150 miljoen

9 Verbreding Veilingroute (N222) (infrastructuur)

Wanneer de verlengde veilingroute gerealiseerd is, zal de hoeveelheid verkeer op de huidige veilingroute in de toekomst doorgroeien naar een niveau dat een 2 x 1 rijbaan niet meer kan verwerken. Daarom moet direct na de realisatie van de verlengde veilingroute gestart worden met de verdubbeling van de huidige veilingroute tussen de N211 (Wippolderlaan) en de aansluiting met Tradeparc Westland.

Kosten: € 800 miljoen

10 Verbreding N213 en deel N211 (infrastructuur)

De N213 vormt door het Westland de verbinding tussen de Haagsche en Rotterdamse regio. Om de hoeveelheid doorgaand verkeer op deze as te verminderen, is het belangrijk dat de A4-Midden Delfland snel wordt gerealiseerd. De doorstroming op deze route moet verbeterd worden opdat de logistieke verbindingen over deze weg van telers naar de terreinen ABC-Westland, Flora-Holland en Honderdland/transportcentrum en tussen de terreinen onderling gewaarborgd blijven. Hiertoe is het van belang dat de huidige doelgroepenstrook op de N213 tussen de A20 en de N466 doorgetrokken wordt tot aan Den Haag. Op deze wijze kunnen bus en vrachtvervoer een goede doorgang met betrouwbare reistijden krijgen zonder hinder van de spits.

Kosten: € 107 miljoen

11 Rondweg Pijnacker (infrastructuur)

Aan- en afvoer van producten is een essentieel onderdeel van elk glastuinbouwgebied. Wanneer deze vervoersbewegingen plaatsvinden in woongebieden veroorzaakt dit overlast. Dit schaadt tevens het imago van de Greenport. Om de woon- en glastuinbouwgebieden van Pijnacker-Nootdorp goed bereikbaar te houden is een rondweg buiten de kern van Pijnacker een wenselijke oplossing. Tevens zullen mogelijkheden onderzocht kunnen worden om Pijnacker-Nootdorp via deze toekomstige noordelijke rondweg beter met de A12 te verbinden.

*Kosten: voor de gehele Rondweg: € 95,8 miljoen. Onderverdeeld in:
Westelijke rondweg: (verlengde Komkommerweg): € 23,5 miljoen (* zie ook project 6)*

Noordwestelijke rondweg: € 22 miljoen

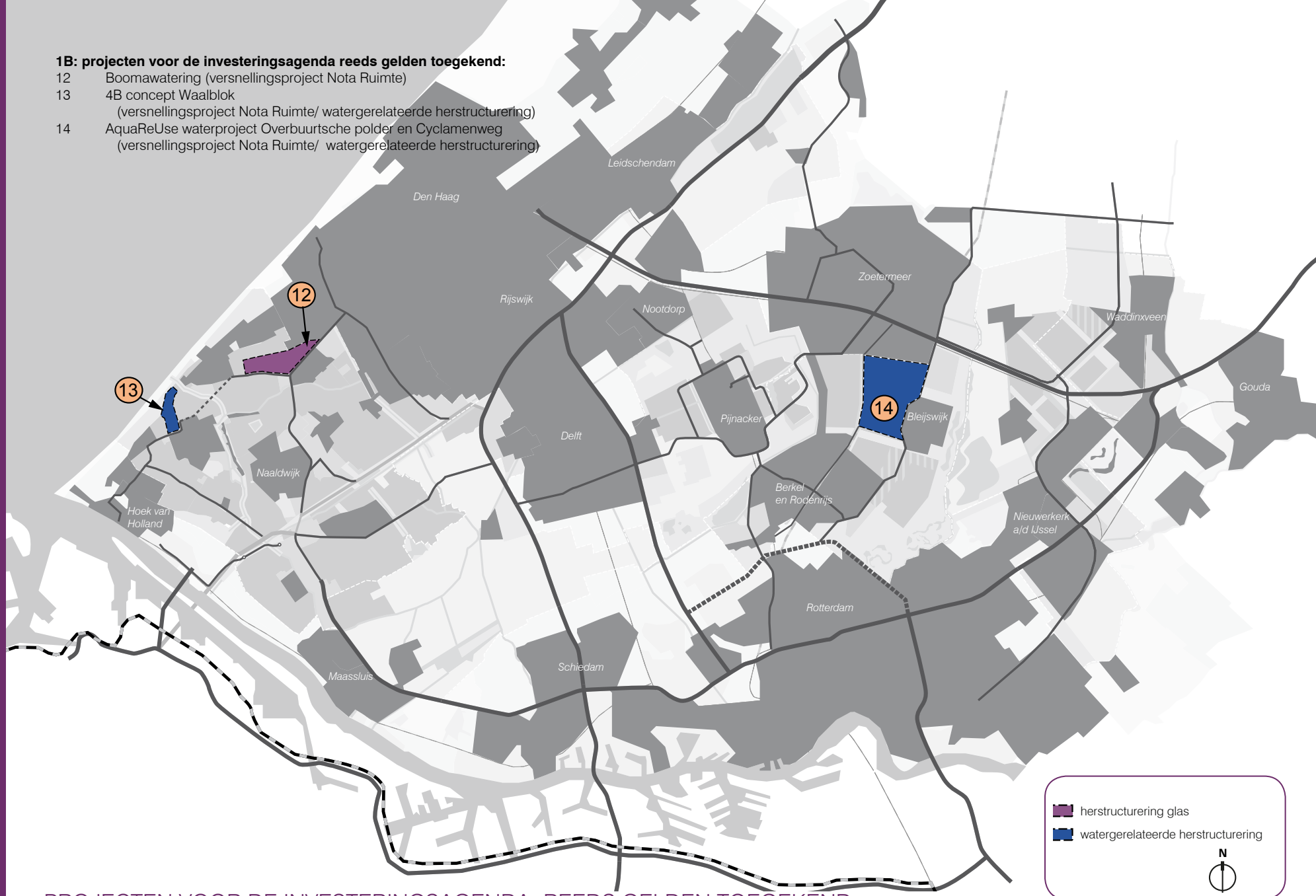
Noordoostelijke rondweg: € 24 miljoen

Oostelijke rondweg (bedrijventerreindeel): € 4,3 miljoen

Oostelijke rondweg (Voorafsche Polder/Oude Polder deel): € 22 miljoen

1B: projecten voor de investeringsagenda reeds gelden toegekend:

- 12 Boomawatering (versnellingsproject Nota Ruimte)
- 13 4B concept Waalblok (versnellingsproject Nota Ruimte/ watergerelateerde herstructurering)
- 14 AquaReUse waterproject Overbuurtsche polder en Cyclamenweg (versnellingsproject Nota Ruimte/ watergerelateerde herstructurering)

PROJECTEN VOOR DE INVESTERINGSAGENDA, REEDS GELDEN TOEGEKEND

1B: projecten voor de investeringsagenda, reeds gelden toegekend:

12 Boomawatering (versnellingsproject Nota Ruimte)

Het gebied de Boomawatering heeft een oppervlakte van 233 ha. Het is een glastuinbouwgebied met een onregelmatige verkaveling. In het gebied zijn ongeveer 125 tuinders actief. De gemiddelde grootte van de kassen in het gebied de Boomawatering is iets groter dan 1,5 ha. De grootte van de kassen varieert van 0,5 ha tot 4 ha. In het gebied staan zowel kassen van 40 jaar oud als enkele kassen die recent zijn gemoderniseerd. Het merendeel van de kassen is 20-30 jaar oud. Ten behoeve van de herstructurering van dit gebied wordt een woningbouwcluster vormgegeven voor de te verplaatsen woningen. Het accent ligt op de combinatie wonen en waterberging en separate ontsluiting voor woningen. De infrastructuur zal in de periode 2007-2009 worden aangelegd.

Op deze wijze kan de herstructurering van het glas zijn beslag krijgen omdat een van de belangrijkste belemmeringen zijn weggenomen. Het Hoogheemraadschap Delfland heeft tevens een doelstelling om de waterberging binnen 5-10 jaar aan te passen in dit gebied.

Kosten: € 19,8 miljoen. Rijksbijdrage: € 6,9 miljoen.

13 4B concept Waalblok (versnellingsproject Nota Ruimte/ watergerelateerde herstructurering)

De polder Het Waalblok heeft veel problemen met wateroverlast. Om het watersysteem te verbeteren, is ruimte nodig voor waterberging. Dat gaat ten koste van ruimte voor glas. Wanneer de wateropgave volledig boven de grond wordt gerealiseerd, gaat het om een ruimtebeslag van 9% van het oppervlak van de polder. Naast het op orde brengen van de waterhuishouding moeten ook de afvalwaterstromen van oppervlaktewater naar het rioleringsstelsel worden gesaneerd. Daarnaast vindt in het gebied een herstructurering plaats. De herstructureringsinitiatieven en de waterproblematiek zijn aanleiding om een pilot te starten voor het toepassen van een innovatief ontworpen systeem van bergen, bufferen, bereiden en begieten in Het Waalblok. Dit 4B-concept Water is grofweg te verdelen in 2 hoofdmodulen:

- Meervoudig ruimtegebruik: het realiseren van kelders onder kassen, waarin berging van oppervlakte- of regenwater en van afval- en proceswater plaats vindt;

- Waterketensluiting: hergebruik van bedrijfsafval- en drainagewater door een afvalzuiverings-/gietwaterproductieinstallatie die wordt gevoed met water uit het centrale afvoersysteem voor drainagewater.

Kosten: € 22,2 miljoen. Rijksbijdrage: € 4,5 miljoen.

14 AquaReUse waterproject - Overbuurtsche polder en Cyclamenweg (versnellingsproject Nota Ruimte/ watergerelateerde herstructurering)

De Overbuurtsche Polder heeft een bruto oppervlakte van ca. 600 ha. In de afgelopen jaren is een belangrijk stukje uitbreidingsruimte van 100 ha in dit gedeelte van de Greenport Westland-Oostland gerealiseerd. Het project betreft nu met name het realiseren van een gesloten waterhuishouding, als onderdeel van de gebiedsontwikkeling, waarvoor het gebied optimaler benut en duurzamer ingericht kan worden. Hierbij kan ook meervoudig grondgebruik worden toegepast. Door de inzet van het AquaReUse-concept wordt dubbel gebruik gemaakt van de ruimte en aangesloten bij verduurzamingprocessen. Bij succes kan dit concept tot navolging leiden in andere glastuinbouwgebieden.

De Cyclamenweg ligt in het zuidelijk deel van glastuinbouwgebied de Overbuurtsche Polder. De kassen die worden ontsloten hebben in totaal een bruto glasoppervlak van 73,4 ha. Voor de te ontwikkelen glastuinbouwbedrijven langs de Cyclamenweg dient een lokale ontsluitingsstructuur aangelegd te worden. De bestaande wegen eindigen bij het te ontwikkelen gebied. De Cyclamenweg moet worden aangesloten op de Krokussenweg en de Petuniaweg. De infrastructuur dient te voldoen aan hoge kwaliteitseisen. Dit vanwege intensief gebruik door zwaar verkeer, de noodzaak om sluijverkeer te voorkomen en zorg te dragen voor verkeersveiligheid. Door de aanleg van de wegen wordt het glastuinbouwgebied geoptimaliseerd en nieuwe bedrijven bereikbaar gemaakt. Daarnaast is een robuuste waterstructuur noodzakelijk om het risico van wateroverlast te beperken. Door het grote verhardingspercentage in het gebied is voldoende berging en een goede afwatering belangrijk. Ruime watergangen en kunstwerken dragen bij aan een adequate afvoer van water naar de berging nabij de Landscheidingsweg.

Kosten: € 4,5 miljoen. Opbrengsten: € 2,6 miljoen.

Rijksbijdrage: € 1,9 miljoen.

2: projecten voor de toekomstige investeringsagenda:

- 15 Verbreding van de N209 (Doenkade) (infrastructuur)
- 16 Verbinding Zwethzone- Midden-Delfland (groenstructuur)
- 17 Zwethzone (integrale gebiedsontwikkeling)
- 18 Verbinding Poelzone (2^e fase) – Midden Delfland (groenstructuur)
- 19 Glas - route Lansingerland (integrale gebiedsontwikkeling)

PROJECTEN VOOR DE TOEKOMSTIGE INVESTERINGSAGENDA

2: projecten voor de toekomstige investeringsagenda:

15 **Verbreiding van de N209 (infrastructuur)**

Het grootste probleem op de N 209 Doenkade en de aansluiting met de A13 is de doorstroming. Door de verschillende ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied, zoals de aanleg van het bedrijventerrein Schieveen, de ontwikkeling van diverse VINEXlocaties en duurzame glastuinbouwgebieden en de komst van de N 470 die aansluit op de N209, neemt de verkeersdruk in de komende jaren toe. Bij de capaciteitsvergroting gaat het over het gedeelte van de N 209 tussen de aansluiting van de Vliegveldweg (de weg naar Rotterdam Airport) en de G.K. van Hogendorpweg (N 471) alsmede het gedeelte van de N209 tussen de Ankie Verbeek Ohrlaan en de Boterdorpseweg/Bergweg-Zuid (de Zestienhovenweg). Uit verkennende studies van de provincie is gebleken dat verbreding van deze weggedeelten een oplossing biedt voor de capaciteitsproblemen op de N209. In deze verkennendestudies is zoveel mogelijk ruimtelijk rekening gehouden wordt met de (eventuele) komst van de nieuwe rijksweg A13-16.

16 **Verbinding Zwethzone- Midden-Delfland (groenstructuur)**

In de lijn van de bovenstaande projecten is het groen-blauwe netwerk in Westland gebaat bij een goede verbinding tussen de Zwethzone (het Zwethkanaal) en het open gebied van Midden-Delfland, vanaf de Lierwating. Dit behelst niet alleen de waterverbinding maar ook een recreatieve verbinding door middel van een fiets-, wandel en/of skateroute waardoor het kassengebied en het grasgebied op een goede manier worden ontsloten.

17 **Zwethzone (integrale gebiedsontwikkeling)**

De opgave voor de Zwethzone is om deze te ontwikkelen tot een groene verbinding tussen de Nieuwe waterweg en de Vlietzone. De ontwikkeling moet worden gekoppeld aan de verlengde en verbrede veilingroute die op termijn via de Oranjetunnel aansluit op de A15. Door de aanleg van ontbrekende stukjes fiets- en wandelpaden, het aanleggen van groen en meer water moet de Zwethzone een groene ader in het verstedelijkte gebied worden. Ook de noodzakelijke waterbergingen en de inpassing van nieuwe wegen (waaronder fly-

over N211/Wateringse Veld en reconstructie Harnaschknoop) krijgen hierin een plaats. Met name de combinatie met de hoofdinfrastructurele projecten als de verlengde en verbrede Veilingroute vragen om een integrale aanpak.

18 **Verbinding Poelzone (2^e fase) – Midden Delfland (groenstructuur)**

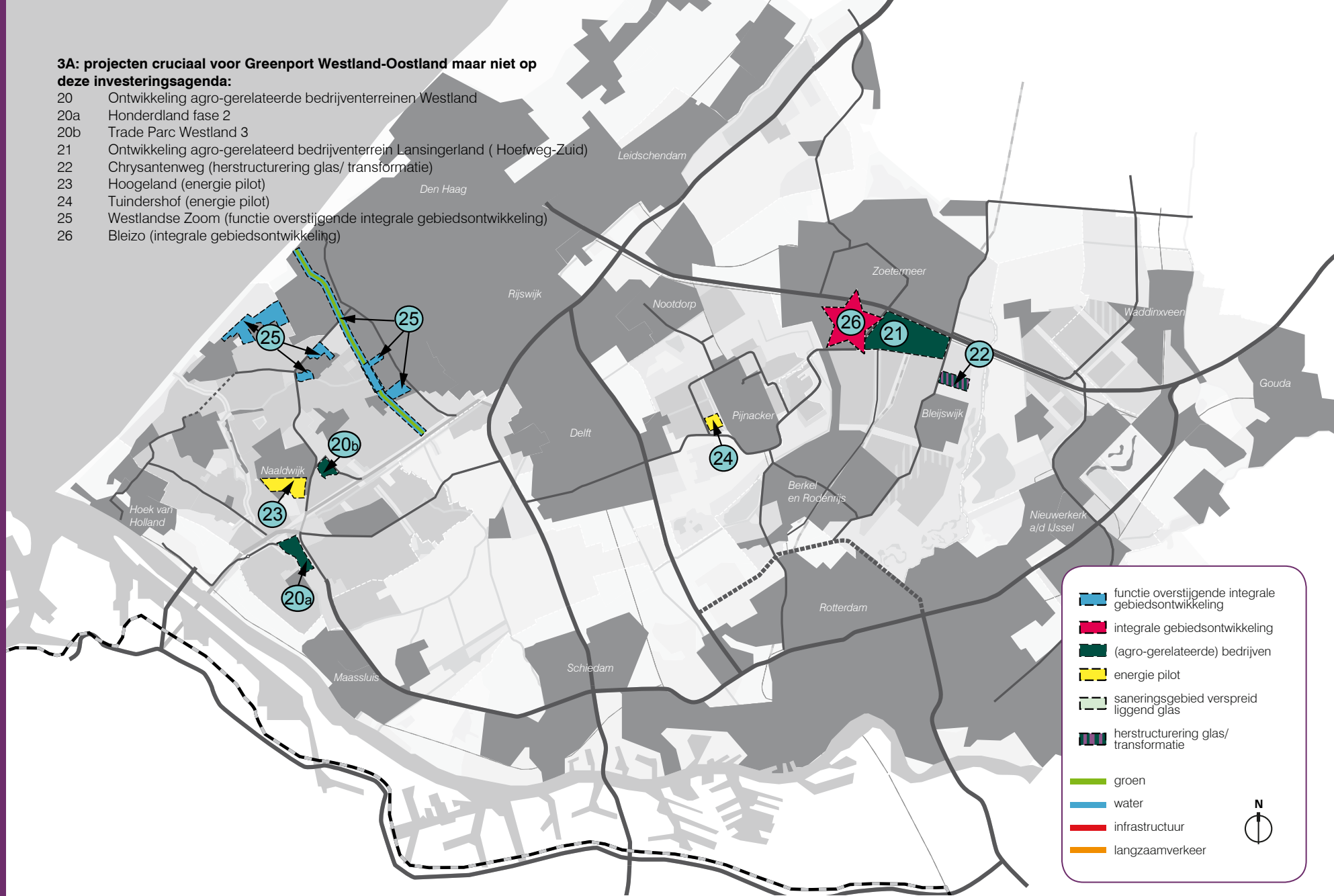
De tweede fase van de Poelzone betreft het gebied tussen de Naaldwijkseweg en de Zweth bij Honderdland. Dit project zal worden meegenomen in een volgende FES-ronde.

19 **Glas – route Lansingerland (integrale gebiedsontwikkeling)**

Dit project combineert de noodzaak van een groen- blauwe dooradering van de Greenport, door het verbinden van grotere groen- en recreatiegebieden met elkaar, met transformatie en herstructurering van verouderd glasgebied. Het ontbreekt in de Greenport aan recreatieve oost-west verbindingen tussen de Groenzone en het Rottemerengebied. Tussen deze recreatiegebieden liggen grootschalige glasgebieden welke een fysieke barrière vormen voor recreatief verkeer. Herstructurering en transformatie van glas bieden de kans om deze verbindingen te realiseren en tegelijkertijd een duurzaam glasgebied te ontwikkelen. De glaslocatie Warmoeziersweg (westelijk deel van de Oosteindsche Polder) is in het RR2020 deels aangewezen als transformatiegebied. Transformatie naar woningbouw biedt hier kansen om glastuinbouw en wonen duurzaam te integreren. Ook herstructurering van dit glasgebied is aan de orde. Hierdoor ontstaan mogelijkheden om de verkaveling van het gebied en de ontsluiting voor de glastuinbouw te optimaliseren. Met deze gebiedsontwikkeling wordt duurzame glastuinbouw gerelateerd aan duurzame woningbouw met aantrekkelijke recreatieve verbindingen.

3A: projecten cruciaal voor Greenport Westland-Oostland maar niet op deze investeringsagenda:

- 20 Ontwikkeling agro-gerelateerde bedrijventerreinen Westland
- 20a Honderdland fase 2
- 20b Trade Parc Westland 3
- 21 Ontwikkeling agro-gerelateerd bedrijventerrein Lansingerland (Hoefweg-Zuid)
- 22 Chrysantenweg (herstructurering glas/ transformatie)
- 23 Hoogeland (energie pilot)
- 24 Tuindershof (energie pilot)
- 25 Westlandse Zoom (functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling)
- 26 Bleizo (integrale gebiedsontwikkeling)

PROJECTEN CRUCIAAL VOOR DE GREENPORT WESTLAND-OOSTLAND, MAAR NIET OP DE INVESTERINGSAGENDA

3A: projecten cruciaal voor Greenport Westland-Oostland maar niet op de investeringsagenda:

20 Ontwikkeling agro-gerelateerde bedrijventerreinen Westland

20a Honderdland fase 2

Honderdland - fase 1 (bruto 38 ha.) nadert zijn voltooiing en inmiddels is overleg gestart over de realisering van fase 2, een hoogwaardig bedrijventerrein van circa 47 ha. bruto, aansluitend aan fase 1. Met de ontwikkeling van het bedrijvenpark Honderdland fase 2 wil de gemeente Westland ruimte scheppen voor agribusines gerelateerde bedrijven (ketenbenadering). In het bijzonder gaat het hierbij om bedrijfsactiviteiten als agrobiologie, verwerking (industrial logistics), productie, innovatieve dienstverlening en faciliterende diensten. Tevens wil Westland anticiperen op actuele marktontwikkelingen in de agrocluster en de daarbij behorende ruimtevraag. Schaalvergroting, voortgaande innovatie en veranderende marktontwikkelingen vragen hierbij om enige flexibiliteit. Het totale project Honderdland is opgenomen in het Streekplan Zuid-Holland West, het Regionaal Structuurplan Haaglanden als ook in de Visie Greenport Westland 2020. In alle beleidsstukken is voorzien in een transformatie van glas tot bedrijventerrein. Voor het totale plangebied (totaal ca. 85 ha bruto) is in 2002 een Masterplan en Beeldkwaliteitplan opgesteld en vastgesteld door de voormalige gemeente Naaldwijk. In 2007 heeft de gemeente Westland een startnotitie vastgesteld voor deze 2^e fase.

20b Trade Parc Westland 3

Trade Parc Westland fase 3 (Mars) staat in de planning om vanaf 2009 tot ontwikkeling te komen. Vanaf dat moment kan grond worden uitgegeven. Tot aan 2009 zal een bestemmingsplanprocedure gaan lopen en zullen aan- en doorverkoop van bouwrijpe grond geschieden. Van de 26 ha wordt 17 ha uitgegeven voor handelsactiviteiten voor de sierteelthandel. Naast handelsfuncties wordt ruimte voor water en groen gereserveerd.

De belangrijkste redenen voor deze locatiekeuze zijn:

- de mogelijke aansluiting op het huidige pand van FloraHolland
- het zo optimaal mogelijk maken van logistieke bewegingen
- de huidige gebiedsverkaveling
- de plek waar een gebiedsontwikkeling het meest gerechtvaardigd is.

21 Ontwikkeling agro-gerelateerd bedrijventerrein Lansingerland (Hoefweg-Zuid)

Het bedrijventerrein Hoefweg –zuid heeft een oppervlakte van 30 ha. Dit bedrijventerrein ligt in de directe nabijheid van het toekomstige knooppunt Bleizo. Hier is ruimte voor grootschalige agro-gerelateerde bedrijvigheid.

22 Chrysantenweg (herstructurering glas/ transformatie)

Het gebied is in de jaren '60 en '70 ontwikkeld. De structuur van het gebied en bedrijven is verouderd. In het bestaande glasgebied (netto oppervlak 25,4 ha) wordt momenteel gereconstrueerd. Een aantal kavels wordt samengevoegd en opstallen worden vernieuwd. De kavelstructuur wordt echter niet optimaal voor moderne duurzame glastuinbouw. Dit heeft te maken met het feit dat de kavels 'ondiep' zijn. Min of meer vierkante kavels van 5 ha en groter zijn onmogelijk te realiseren. De ontsluiting van het gebied is matig. Gezien de ligging van het gebied tussen het veilingterrein en het dorp Bleiswijk, de matige tuinbouwstructuur en het feit dat dit gebied in het Streekplan al is opgenomen als bedrijfsontwikkeling zal dit gebied op langere termijn van kleur kunnen veranderen naar een (agro-gerelateerd) bedrijventerrein.

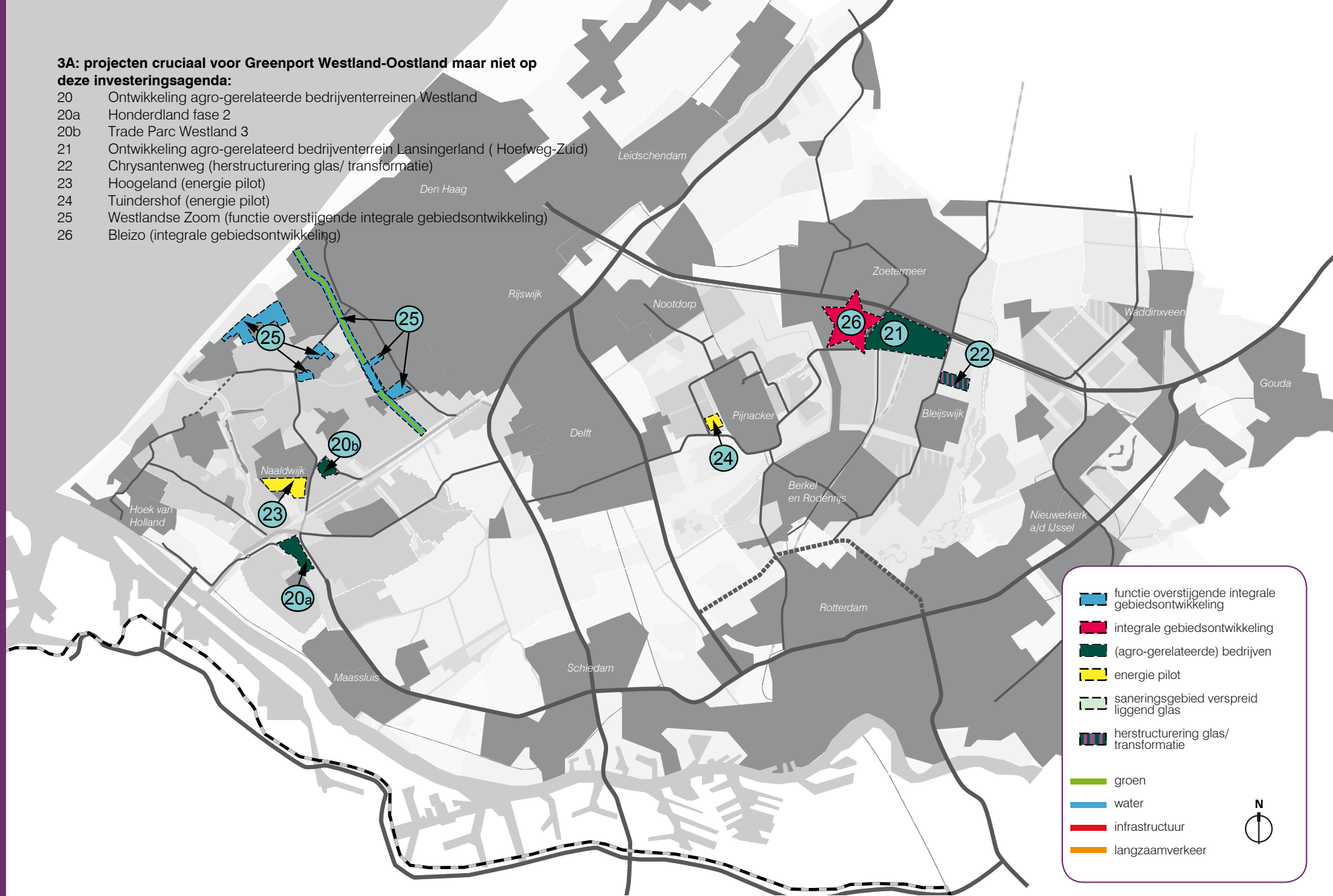
23 Hoogeland (energie pilot)

In het gebied Hoogeland te Naaldwijk wordt een woonwijk gebouwd in combinatie met enkele maatschappelijke voorzieningen, waaronder een verpleeghuis. In het kader van de duurzaamheidsdoelstellingen is onderzoek verricht naar de mogelijkheden van warmtelevering vanuit de daar aanwezige glastuinbouwbedrijven aan het nieuwe woongebied. Uit deze studie is gebleken dat het mogelijk is om een warmtenetwerk rendabel te exploiteren.

De in de semi-gesloten kas ge oogste zonnearmte biedt een unieke mogelijkheid om de duurzaamheidsambitie vorm te geven en een eerste aanzet te geven voor een decentraal energienet. Een van de eerste vervolgstappen zal zijn dat partijen een systeem laten ontwikkelen en voorwaarden scheppen waardoor de bewoners van de te bouwen woningen en de zorginstelling de zekerheid hebben van levering van warmte door de glastuinbouwbedrijven.

3A: projecten cruciaal voor Greenport Westland-Oostland maar niet op deze investeringsagenda:

- 20 Ontwikkeling agro-gerelateerde bedrijventerreinen Westland
- 20a Honderdland fase 2
- 20b Trade Parc Westland 3
- 21 Ontwikkeling agro-gerelateerd bedrijventerrein Lansingerland (Hoefweg-Zuid)
- 22 Chrysantenweg (herstructurering glas/ transformatie)
- 23 Hoogeland (energie pilot)
- 24 Tuindershof (energie pilot)
- 25 Westlandse Zoom (functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling)
- 26 Bleizo (integrale gebiedsontwikkeling)

PROJECTEN CRUCIAAL VOOR DE GREENPORT WESTLAND-OOSTLAND, MAAR NIET OP DE INVESTERINGSAGENDA

24 Tuindershof (energie pilot)

Naast het bovengenoemde project Hoogeland (24) zijn er in de sector meerdere initiatieven, één daarvan is de pilot 'Energie transitie Tuindershof'. Hieronder volgt een beschrijving van deze pilot. Een tuinbouwbedrijf in het duurzaam glastuinbouwgebied Pijnacker-west wil graag warmte leveren aan de nieuw te bouwen woonwijk 'Tuindershof'. Deze warmte is afkomstig van warmtekrachtkoppeling (WKK). Maar ook de mogelijkheden van geothermie worden in de besluitvorming over de *businesscase* meegenomen. Het initiatief wordt door de gemeente toegejuicht omdat het de mogelijkheid biedt een gehele woonwijk van 450 woningen van duurzame energie (warmte) te voorzien. Deze woningen zijn niet langer afhankelijk van fossiele brandstoffen (gas). Bovendien wordt hiermee een substantiële bijdrage geleverd aan de landelijke doelstelling van 20% duurzame energie in 2020, die bovendien in het 'Klimaatakkoord Gemeenten en Rijk 2007 – 2011' is overeengekomen. Ook leidt de nuttige inzet van warmte uit het glastuinbouwgebied tot een wezenlijke CO₂-reductie uit de tuinbouw. Door de nabije ligging van het glastuinbouwgebied ten opzichte van de te realiseren woonwijk heeft warmtelevering uit het tuinbouwgebied beslist potenties. Momenteel wordt een haalbaarheidstudie verricht waarbij de ontwikkelopties voor het tuinbouwbedrijf en het woongebied in kaart worden gebracht. Bij deze strategische ontwikkelopties wordt een relatie gelegd met duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen, alsmede met (innovatieve) ontwikkelingen in de glastuinbouw en beschikbaarheid van energiebronnen.

25 Westlandse Zoom (functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling)

Aan de noordzijde van Westland verrijst een nieuw woon- en recreatiegebied: 'De Westlandse Zoom'. Dit groene woongebied komt globaal te liggen tussen het Monsterse en Kijkduinse strand en zal zich uitstrekken tot het water de Zweth in Wateringen. Het gebied wordt in het noorden begrensd door de Haagse Lozerlaan en de Wateringse Wippolderlaan (de N211). In het zuiden kronkelt de gebiedsgrens over de Madeweg, om Poeldijk heen en gaat die verder langs de Gantel en de Holle en Lange Watering tot aan de Zweth. Nu is De Westlandse Zoom nog vooral een glastuinbouw- en poldergebied. De realisatie van de Westlandse Zoom verloopt in twee fasen

waarbij in de eerste fase circa 1900 woningen worden gerealiseerd, veelal vrijstaand en met veel groen en water omgeven op Westlands grondgebied. In De Westlandse Zoom komt 82 hectare aan nieuw groen- en recreatiegebied en water waarvan het merendeel gerealiseerd zal worden in de eerste fase. In dit gebied is een aantal wateringen aanwezig (Wenjetjessloot, Holle Watering en Lange Watering) en worden ook nieuwe water- en groenverbindingen aangelegd met voldoende omvang om een ecologische verbinding tussen de kust en de Zweth mogelijk te maken. Deze verbinding krijgt een meerwaarde als er sprake is van recreatief medegebruik.

26 Bleizo (integrale gebiedsontwikkeling)

Het gebied Bleizo is een gezamenlijke gebiedsvisie van de gemeenten Lansingerland en Zoetermeer. Op dit knooppunt van rail-, water en wegverbindingen liggen kansen voor het ontwikkelen van gebied met meer uitstraling dan een station en een bedrijvenpark alleen. Hier zal Bleizo zich mede ontwikkelen als de Oostpoort van de Greenport Westland-Oostland. Bij de ontwikkeling van Bleizo zou de Greenport nadrukkelijk aanwezig moeten zijn in de vorm van middelbaar en hoger "groen" beroepsonderwijs, een expoterrein voor het etaleren van de hightech oplossingen binnen de glastuinbouw en de producten van de Greenport. Het bestaande bedrijventerrein Hoefweg-Zuid kan hierin een rol spelen door de vestigingsmogelijkheid van agro-gerelateerde bedrijven.

3B: projecten cruciaal voor Greenport Westland-Oostland maar investering van het Rijk:

- I A4 Noord
- II A13 - A16
- III Oranjetunnel incl. wegverbinding naar A4
- IV Versterking kust Delfland

PROJECTEN CRUCIAAL VOOR DE GREENPORT WESTLAND-OOSTLAND, MAAR INVESTERING VAN HET RIJK

3B: projecten cruciaal voor Greenport Westland-Oostland maar investering van het Rijk:

De volgende projecten zijn grotendeels infrastructurele werken. Veel van deze projecten zullen niet alleen ten behoeve van de Greenport moeten worden uitgevoerd maar hebben betekenis voor de bereikbaarheid van de gehele Zuidvleugel.

I A4 Noord

Deze verbinding staat al lang op de politieke en maatschappelijke agenda. Voor de Greenport is het noodzakelijk dat deze ook daadwerkelijk gerealiseerd gaat worden. Daadkracht en voortgang zijn hierbij kernbegrippen.

Kosten: € 645 miljoen met rijksbijdrage van € 585 miljoen en regio € 60 miljoen.

II A13-A16

Voorzien wordt dat de nieuwe N470 met 2x1 rijstrook al snel overbelast zal raken. Dit zal in de toekomst betekenen dat er capaciteitsvergroting van de N470 nodig is om het Oostland nu en in de toekomst bereikbaar te houden. In dit verband is een verbinding A13-A16 belangrijk. Naast de te ontsluiten Vinex-wijken dienen ook de glastuinbouwclusters van Oostland goed bereikbaar te blijven voor de noodzakelijke aan- en afvoer van producten.

Kosten: € 1,5 miljard.

III Oranjetunnel incl. wegverbinding naar A4

De Oranjetunnel is een Randstad Urgent project en onderdeel van de Planstudieverkenning naar de Ruit van Rotterdam waarmee in 2008 gestart gaat worden. Minister Eurlings heeft dit toegezegd bij behandeling van het MIRT projectenboek 2008 in de Tweede Kamer op 17 december 2007.

De kosten voor de Oranjetunnel inclusief een 2x2 autosnelweg tot aan de Harnaschknoop zijn daarbij destijds geraamd op 1,5 tot 2 miljard euro. Private financiering van een tweede westelijke oeververbinding is uitgangspunt. Indien gekozen wordt voor de Oranjetunnel is een aansluitende wegverbinding richting A4 aan de orde. In dit licht is het raadzaam om de gehele Zwethzone tussen Harnaschknoop en Nieuwe Waterweg als een nieuw integraal gebiedsontwikkelingsproject op te voeren waarbij rekening dient te worden gehouden met de ruimtelijke inpassing van de wegverbinding in relatie tot de functies glas, water, groen en infra-ontsluiting.

IV Versterking kust Delfland

In het kader van Randstad Urgent project Zwakke Schakels kust wordt eind 2008 gestart met de zwakke schakel Delflandse kust (prioritaire schakel) tussen Hoek van Holland en Kijkduin inclusief 35 ha duincompensatie. Prioritaire zwakke schakels zijn kustvlakken die naar verwachting tussen nu en 20 jaar moeten worden versterkt om aan eisen voor veiligheid te voldoen bij stijging van de zeespiegel, hogere stormfrequentie en nieuwe golfrandvoorwaarden. Tegelijkertijd is geconstateerd dat de ruimtelijke kwaliteit in de kustgebieden moet verbeteren. Om die reden heeft het rijk financiering van de versterkingsmaatregelen verbonden aan helderheid vooraf over een regionale bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit. Daarmee is de integraliteit van de opgave en tevens de aard van het voorliggende besluit geschetst; een verbeteringsplan dat duurzame veiligheid en ruimtelijke kwaliteit in samenhang realiseert. Het gaat hierbij om een zeewaartse oplossing met zand, met ruimte voor natuur, landschap en recreatie. Oplevering 2011.

Kosten: € 100 miljoen gedekt door het Rijk

Energie en duurzaamheid

INITIATIEVEN

Onderstaande initiatieven volgen uit de ambities voor de Greenport Westland-Oostland. Het is aan de deelnemende gemeenten om gezamenlijk deze initiatieven om te zetten in projecten voor de komende jaren.

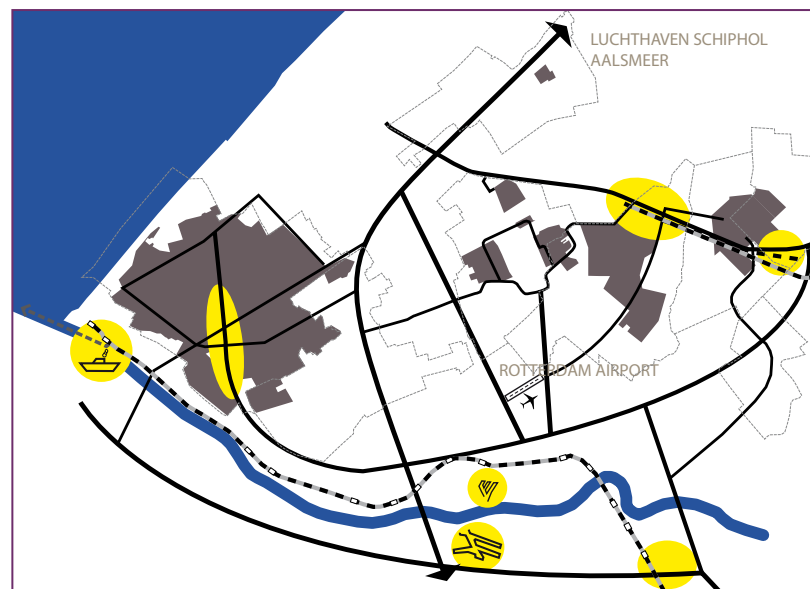
A Bereikbaarheid

(Ambitie B: Een bereikbare Greenport)

Logistieke maatregelen

Vanuit de Greenport Westland-Oostland zal duidelijk aangegeven moeten worden welke prioriteiten er liggen op het gebied van de waarborging van een kwaliteitsnetwerk voor goederenvervoer. De onderlinge samenhang van de te nemen maatregelen is van groot belang. Naast infrastructurele maatregelen moeten ook maatregelen worden genomen die eenvoudig en snel te implementeren zijn en maatregelen ten behoeve van binnenvaart en op termijn mogelijk ook van spoor. Voorbeelden van initiatieven op dit gebied zijn:

- Onderzoek doen naar mogelijkheden voor 'slimmer vervoer', waarbij door betere organisatie van transport de aanwezige infrastructuur beter wordt benut. Bijvoorbeeld door ook 's nachts te veilen, waardoor 'daluren' beter worden benut.
- Onderzoeken van mogelijkheden om regie over goederenstromen te voeren, waarbij door combinatie van transporten een hoger rendement wordt behaald.
- Mogelijkheden onderzoeken van multimodaal vervoer, waarbij naast wegtransport ook vervoer over water en per rail wordt ingezet. Hiertoe de relatie met de Fruitterminal vergroten en de geschiktheid van potentiële railverbindingen onderzoeken, zoals bij de Bleizo-locatie.
- Ontwikkeling van containerisatie en verbeteren van bewaarmethoden stimuleren.
- Mogelijkheden van ondergronds transport onderzoeken, bijvoorbeeld tussen veilingen en distributiecentra.
- Ontwikkeling en uitbouwen van logistieke centra langs de corridor N213 en de A12 bij de Bleizo locatie.

Bereikbaarheid

Belangenbehartiging MIRT

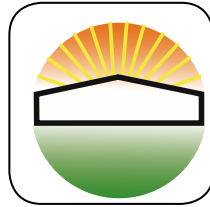
Aansluitend op bovenstaande is het van belang dat bovengenoemde maatregelen onderdeel worden van de netwerkanalyse in de Zuidvleugel en onderdeel worden van het jaarlijkse MIRT overleg met V&W en VROM. Het belang van de Greenport Westland-Oostland dient daar goed vertegenwoordigd te zijn.

B Duurzaamheid

(ambitie C: Duurzame Greenport en ambitie D: een Greenport met droge voeten)

Energie

Uit de visie komt naar voren dat het thema "energie" een belangrijke rol speelt en gaat spelen in de Greenport Westland-Oostland. Er vind momenteel een enorme kennisontwikkeling plaats op het gebied van duurzame energieontwikkeling binnen de glastuinbouwsector. Het verbruik van fossiele energie en de uitstoot van CO₂ zijn hot items, niet alleen milieutechnisch maar ook bedrijfseconomisch. Binnen het glastuinbouwcluster zal gezocht moeten worden naar duurzame oplossingen waarbij het uiteindelijke streven is een energie-neutrale of zelfs een energie producerende kas. Tevens moeten pilots gestart worden naar kleine clusters kassen en woningen, waarbij kassen warmte kunnen leveren aan woningen, overige kassen of bedrijven.

Overige initiatieven:

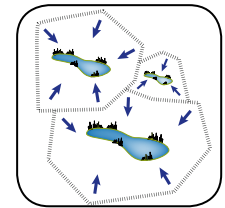
- Aardwarmte, warmte-kracht koppeling en de opslag van warmte en koude in de ondergrond worden benut om de glastuinbouw energie en CO₂ neutraal te maken en zelfs tot energieproducent te maken. Voortbouwen op de reeds gestarte projecten, zoals voor aardwarmte in Bleiswijk en voor de levering van warmte en energie door glastuinbouw in Hoogeland en voor de opbouw van een energienetwerk in Zuidplaspolder.
- Harde afspraken met energienetwerkbeheerder Tennet maken met betrekking tot het beschikbaar stellen van het netwerk voor zowel afname als teruglevering van energie om te voorkomen dat herstructureringsinitiatieven in de kiem worden gesmoord door capaciteitsproblemen van het netwerk.
- Ruimtelijke ordening van de ondergrond moet met hoogste prioriteit worden ontwikkeld. Het gebruik van diepere bodemlagen moet worden gereguleerd om ongewenste verstoringen en beperkingen in de toekomst te vermijden.
- Pijpleidingen voor CO₂ en warmte van grote industriële complexen moeten worden uitgebouwd tot een energienetwerk, waarbij

- individuele bedrijven (en woningen) energie kunnen leveren en afnemen.
- Woningbouw en glastuinbouwontwikkeling moeten op elkaar worden afgestemd, zodat er optimaal gebruik kan worden gemaakt van energie-uitwisseling (bijv. in Zuidplaspolder).
- Naast regie is er ook fondsvorming nodig om de risico's van individuele bedrijven af te dekken van (kostbare) misboringen ten behoeve van geothermie. Hier ligt echter geen overheidstaak.

De tuinbouwbranche streeft er naar om in 2020 klimaatneutraal te zijn. De herstructurering vormt daarbij het sturende principe. Immers door herstructurering en nieuwbouw van kassen zijn innovaties op economisch en energiegebied mogelijk. Het nuttig kunnen gebruiken van (rest)warmte is een eerste stap in het proces van energietransitie.

Wateropgave

Ook de glastuinbouw zal zijn bijdrage moeten leveren aan het oplossen van de wateropgave. De sector is zelf immers ook gebaat bij het voorkomen van wateroverlast. Daarnaast is de sector gebaat bij een gegarandeerde levering van schoon water dat kan worden benut als gietwater.

In samenwerking met de Hoogheemraadschappen zal invulling gegeven moeten worden aan de opgaven waar het gebied voor staat. Onder thema D van de ambities en de opgaven is dit thema reeds aan de orde geweest. Het maken van voldoende waterbergingscapaciteit zal per polder bekeken moeten worden. Waar tekorten zijn zal een integrale oplossing per polder de voorkeur genieten. Onder integraal wordt verstaan dat enerzijds de landschappelijke inpassing wordt gewaarborgd en de waterberging bijdraagt aan de ruimtelijke kwaliteit van het gebied, anderzijds moet in pilots onderzocht worden of er mogelijkheden zijn om waterberging en gietwaterbassins aan elkaar te koppelen danwel met elkaar te integreren. Dit vergt het ontwikkelen en toepassen van nieuwe technologische oplossingen en kan bijdragen aan het positieve innovatieve imago van de Greenport. Voorbeeldprojecten en initiatieven vanuit dit thema zijn bijvoorbeeld de Poelzone, het AquaReUse project in Overbuurtsche Polder, het project Oostland (wateropgave van 35.000 m³), het project de Boomawatering en de Zwethzone.

Initiatieven

Om aan deze, ook voor de glastuinbouw, wezenlijke opgave te voldoen moeten meerdere strategieën tegelijk worden ingezet:

- Het realiseren van waterberging zal per poldereenheid moeten worden aangepakt. Gestreefd wordt de benodigde capaciteit te realiseren op de plekken die daartoe het best geschikt zijn en op een wijze, waarop de landschappelijke kwaliteit van de gebieden wordt vergroot. Dit houdt in dat de waterberging niet per bedrijf kan worden gerealiseerd maar dat per polder een gezamenlijke aanpak is vereist. Hiertoe moet per polder regie worden gevoerd en een plan worden opgesteld. Het instellen van een 'waterbank' kan bijdragen aan het creëren van integrale oplossingen.
- Het benutten van grote groengebieden en agrarisch weidelandschap in de nabijheid voor waterberging (Midden-Delfland, groen-blauwe slinger) zou onderzocht moeten worden waarbij opvang binnen de eigen polder altijd de eerste optie zou moeten zijn. Een voorbeeld is de Bergboezem en de inrichting van de Groenzone Berkel-Pijnacker in het Oostland en het recreatiegebied met de plas "Het Kraaiennest" in de Kralingerpolder ten zuiden van De Lier.
- De aanleg van waterbergingsreservoirs binnen de glastuinbouwgebieden combineren met recreatieve en ecologische doelstellingen door de aanleg van 'blauwgroene parken' met als neven doel het vergroten van de landschappelijke kwaliteit. Een voorbeeld hiervan is de Wollebrand bij Naaldwijk en Prinsenbos.
- Het benutten en aaneenschakelen van overhoeken tot grotere waterstructuren die naast waterberging ook de beleving van de glasclusters verbeteren (voorbeeld grens Overbuurtsche polder in Bleiswijk bij de Landscheiding).
- Dubbel grondgebruik (of watergebruik), door het bouwen van drijvende kassen op waterbergingsplassen. Een voorbeeld hiervan is te zien bij de veiling in Naaldwijk. Of in de vorm van waterbergingskelders of piekberging met een dubbelfunctie.
- Het 4-B concept Water wordt ingezet (het bergen van regenwater, bufferen van bedrijfsafvalwater en proceswater, het bereiden van gietwater door zuivering van dit afvalwater en het begieten van telten). Dit concept combineert innovatieve technieken, waarbij

waterberging onder kassen plaatsvindt, met het toepassen van het hergebruik van drain- en afvalwater. Het CAD systeem in het Westland (Centraal afval- en drainagesysteem) is hiertoe in te zetten. Door hergebruik van afvalwater en gedraineerd grondwater wordt de afvoer naar zee verkleind. Tevens zal de behoefte aan regenwater als gietwater afnemen, wat de doorstroming en de oppervlaktewaterkwaliteit ten goede komt. Ook onttrekking en ontzilting van grondwater kan worden beëindigd, net zoals het terugpompen van de ingedikte zoutoplossing (brijn), hetgeen vanaf 2013 ook verboden is.

- Gestreefd wordt naar integrale organisatie van gietwater. In plaats van individuele bassins worden per cluster gemeenschappelijke reservoirs aangelegd. Dit leidt tot efficiënter ruimtegebruik en verhoging van de landschappelijke kwaliteit. Het leveren van gietwater kan worden georganiseerd door bedrijven die zich daar op toeleggen. De gebruikelijke praktijk, waarbij ieder bedrijf op eigen terrein gietwater verzamelt in de vorm van tanks of open bassins, draagt niet bij aan de uitstraling van glastuinbouwgebieden en kost ruimte. Omwille van efficiënt ruimtegebruik en landschappelijke kwaliteit zullen pilots uitgebreid moeten worden. Naast het zuiveren van water voor gietwaterbereiding wordt ook ingezet op het clusteren van gietwaterbassins tot een gesloten systeem per gebied met een 'gietwaterbedrijf'.
- Het zeewaarts uitbreiden van de kustverdediging zal voortvarend worden opgepakt, waarmee tegelijkertijd een bijdrage wordt geleverd aan de landschappelijke kwaliteit. (Randstad Urgent project Zwakke Schakels).

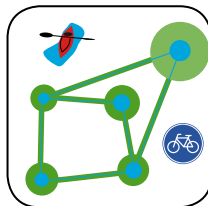
C Verbindend recreatief netwerk Westland-Oostland

(ambitie E: een Groene Greenport)

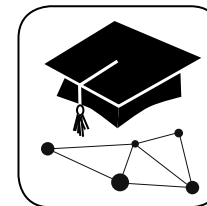
Dit thema wordt onder de ambitie E: een groene Greenport omschreven. De belangrijkste opgave ligt in het aaneenrijgen van de vele verschillende groengebieden tot een zowel ruimtelijk als functioneel samenhangende groenstructuur.

Dit vraagt zowel om vervolmaking van het netwerk van recreatieve fiets- en voetpaden als bundeling van het beheer van de verschillende gebieden. Het op een aantrekkelijke en eenvoudige wijze kruisen van de vele autowegen en spoorlijnen in het gebied is een uitdaging voor het totale gebied. De opgave waar de Vlinderstrik voor staat gesteld, als groene verbinding tussen de groenblauwe slinger en de Rottezoom, is exemplarisch. Door zware infrastructuur versnipperde groene scherven moeten aaneengereggen worden tot een groenstructuur. Dit geldt op meerdere plaatsen in de Greenport. Een onderzoek naar welk recreatief netwerk nodig is, welke verbindingen ontbreken en waar deze gemaakt moeten worden zou het startpunt kunnen vormen van een integraal project met op meerdere locaties pilotprojecten.

Projecten die met dit thema te maken hebben zijn de glas-route Lansingerland en de Zwethzone.

D Kennisnetwerk (ambitie G: Werken in het Greenport Kennisnetwerk)

Onder thema G: Werken in het Greenport Kennisnetwerk wordt de ambitie verwoord om het reeds bestaande kennisnetwerk verder uit te breiden. Een Leerstoel Glas aan de TU in Delft zou een mooie opstap kunnen zijn om de kennis vanuit de praktijk van de verschillende ondernemingen te bundelen en verder uit te werken op de universiteit. Het innovatieve imago van de sector is hierbij gebaat. Omdat de rol van de veiling naast het doorvoeren van producten als logistiek centrum ook een belangrijk kenniscentrum is waar ondernemers en klanten elkaar ontmoeten, liggen hier ook kansen om het kenniscentrum op wereldschaal te exporteren.

Andere **initiatieven** op dit vlak zijn:

SOB Westland

Onderwijs, bedrijfsleven en de gemeenten Westland en Midden-Delfland werken nauw samen om beter en sneller in te kunnen spelen op de ontwikkelingen in onder andere de Greenportsector. Alle partijen zijn vertegenwoordigd in het Samenwerkingsverband Onderwijs Bedrijfsleven Westland (SOB Westland). Voor de Greenport Westland-Oostland is het van belang dit initiatief uit te breiden met de gemeenten in Oostland. De uitdaging is om in te kunnen spelen op de veranderende eisen aan werknemers in deze sector en het groeiende tekort aan hoger opgeleiden tegen te gaan. Verder zal de sector in toenemende mate geconfronteerd worden met concurrentie met andere branches en andere regio's. Imago is daarbij een belangrijke speler. De basisactiviteiten van het SOB Westland zijn de loketfunctie en de makelaarsfunctie, om partijen bij elkaar te brengen. Onderwijs en ondernemers kunnen hier terecht voor vragen, behoeften en wensen. Daarnaast zijn er deelprojecten, zoals een campagne om aan de hand van bedrijfsbezoeken, businesscases, etc. jongeren kennis te laten maken met de mogelijkheden in het gebied. Overige concepten op dit gebied zijn "Leerparkontwikkeling" en de Regioregisser.

Business School

De ontwikkeling van een Greenport Business School model past in het beleid om bij te dragen aan een betere afstemming van het onderwijs

in de groene kenniskolom. De GBS zal een regionaal, vraaggestuurde onderwijsinfrastructuur moeten zijn waarbinnen op alle niveaus van het gehele tuinbouwcluster onderwijs aangeboden wordt, gebruikmakend van de bestaande infrastructuur. Om dit te realiseren zullen de verschillende groene onderwijsinstututen nauw samen moeten werken. Ook is een intensieve participatie van de sector/keten noodzakelijk om dit hoge ambitie niveau te realiseren. De kracht van het GBS-concept is dat ingespeeld wordt op de regionale wensen en kenniscirculatie en een betere doorstroom van studenten wordt gerealiseerd. Daarvoor wordt als voorbeeld en pilot binnen dit project een doorlopende leerlijn 'Greenport Business & Management' ontwikkeld. De GBS kent een directe relatie tot de kennis- en innovatieagenda van de tuinbouw opgesteld onder de regie van de Stichting Innovatie Flowers & Food. STIFF heeft in haar innovatieprogramma een onderdeel opgenomen "leren innoveren" dat zorg draagt voor een responsieve Kennis Infra Structuur welke ondersteunend en faciliterend werkt ten behoeve van de bedrijfsgedreven innovatieprojecten.

De component van de GBS Bedrijfsschool sluit aan bij 2 ontwikkelingen;

- op korte termijn ontstaat een structureel gebrek aan gekwalificeerd lager personeel
- de zij-uitstroom (uitval) VMBO kan niet voldoen aan de reguliere eindkwalificaties.

Regiometer

Arbeidsmarktknelpunten en stakeholders scherp in beeld brengen.

E Organisatie en Marketing (ambitie H: de Groeidiamant)

Initiatieven:

Planologie ondergrondse infrastructuur

Onder ambitie C: een energieproducerende Greenport is reeds genoemd dat regie en organisatie van belang zijn om vraag en aanbod van warmte en CO₂ zo goed mogelijk op elkaar te kunnen afstemmen. Dit wordt tevens door de provincie onderschreven. De provincie is bezig met het programma Duurzame warmte voor de Zuidvleugel. Het programma Duurzame Warmte betekent voor de Zuid-Hollandse glastuinbouw dat in 2020 een CO₂-emissiebeperking met 1 miljoen ton per jaar en een beperking van het gasverbruik met ½ miljard m³ per

jaar gerealiseerd moet worden (ten opzichte van de referentiesituatie). Als specifiek onderdeel van dit programma wordt een Programma Verduurzaming Energie Glastuinbouw uitgewerkt.

De lokale uitwisseling van warmte en elektriciteit wordt door de aanleg van energiewebs, in combinatie met het aanleggen van een grootschalig net, gericht op de levering van industriewarmte. Hier is lokaal en regionale afstemming voor nodig.

Organiseren van juiste bedrijf op de juiste plaats

Onderzocht moet worden of een thematische clustering van bedrijven voordelen biedt en waar welke clusters dan het beste kunnen worden gehuisvest.

Bij de invulling van de terreinen voor agro-gerelateerde bedrijven wordt zwaar ingezet op intensief en dubbel ruimtegebruik. Door stapeling van functies zoals parkeren op of onder bebouwing wordt de capaciteit beter benut. Als pilot kan bijvoorbeeld stapeling van glasteelt op bedrijfsruimte worden gestimuleerd.

F Promotie en imagoverbetering (ambitie H: de Groeidiamant)

Mogelijke initiatieven:

- De kwaliteiten van glas benutten waar dat mogelijk is, bijvoorbeeld langs infrastructuur Rottezoom.
- Het inrichten en exploiteren van een informatiecentrum/themapark en een 'kas van de toekomst'. De Bleizo-locatie, met het thema 'Landschap als podium' biedt hiervoor wellicht goede mogelijkheden.
- Organisatie van manifestaties (naast 'de kom in de kas dagen' en het 'varend corso'), waarbij de kwaliteiten van de glastuinbouw in de Greenport kunnen worden beleefd.
- Genereren van *free publicity* en (media-)aandacht voor de sterk innovatieve en duurzame kant van de sector, de initiatieven op het gebied van energiebesparing en zelf productie en het terugdringen van de CO₂-uitstoot. Die initiatieven ook laten zien, bijv. door het organiseren van excursies voor stakeholders en media. Inspelen op actuele thema's.
- Gebiedsmarketing voor economisch cluster Greenport Westland-Oostland

Projectnummer		Type project	Indicatie Kosten <i>bedragen in miljoenen</i>
PLAATSgebonden PROJECTEN			
1A: Projecten Investeringsagenda			
1	Poelzone fase 1	functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling	€ 258,9
2	Project Oostland	functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling	€ 62,0
3	Zuidplaspolder	functie overstijgende integrale gebiedsontwikkeling	€ 400,0
4	Maaslandse Dam	sanering verspreid glas	zie project 7
5	Glastuinbouwcluster Stompwijk	integrale gebiedsontwikkeling	€ 15,0
6	Westvleugel Pijnacker-Noordorp	herstructurering	zie project 11
7	Midden Delfland (sanering verspreid glas)	sanering verspreid glas	€ 35,0
8	3-in-1 project	infrastructuur	€ 150,0
9	Verbreiding Veilingroute (N222)	infrastructuur	€ 800,0
10	Verbreiding N213 en deel N211	infrastructuur	€ 107,0
11	Rondweg Pijnacker	infrastructuur	€ 95,8
1B: Projecten			
12	Boomawatering	versnellingsproject Nota Ruimte	€ 19,8
13	4B concept Waalblok	versnellingsproject Nota Ruimte	€ 22,2
14	Overbuurtsche polder: AquaReUse waterproject en de Cyclamenweg	versnellingsproject Nota Ruimte	€ 4,5
2: Projecten			
15	Verbreiding N209 (Doenkade)	infrastructuur	
16	Verbinding Zwethzone - Midden Delfland	groenstructuur	
17	Zwethzone	integrale gebiedsontwikkeling	
18	Verbinding Poelzone (2e fase) - Midden Delfland	groenstructuur	
19	Glas - route Lansingerland	integrale gebiedsontwikkeling	
3B: Projecten			
I	A4 Noord		€ 645,0
II	A13 - A16		€ 1.500 - 2.000
III	Oranjetunnel incl. wegverbinding naar A4		€ 1.500,0
IV	Versterking kust Delfland		€ 100,0
NIET PLAATSgebonden PROJECTEN			
A	Bereikbaarheid		P.M.
B	Duurzaamheid		P.M.
C	Verbindend recreatief netwerk Westland-Oostland		P.M.
D	Kennisnetwerk		P.M.
E	Organisatie en Marketing		P.M.
F	Promotie en Imagoverbetering		P.M.

toekomstige
investeringsagenda

Partijen en de investeringsagenda

Al deze projecten hebben gemeen dat het aanzienlijke investeringen vergt en dat er meerdere partijen bij zijn betrokken.

Investering en dekking

Per project is op een zeer abstract niveau bepaald over welke investering het ongeveer gaat. Een informatiebron hiervoor zijn bestaande documenten en inzichten die door de diverse beleidsmakers reeds zijn opgesteld.

De dekking van alle investeringen zal door diverse partijen, investeringsprogramma's en subsidiestromen moeten worden aangegeven.

Strategie

Op korte termijn is het noodzakelijk de investeringen en dekkingsbronnen helderder in beeld te krijgen. Dan wordt duidelijk over welke investeringsniveaus we nu werkelijk praten en welke projecten financieel gezien als kansrijk mogen worden bestempeld. De nu weergegeven tabel is een concept en bedoeld om voornamelijk de denkwijze en systematiek weer te geven.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

BRONNENLIJST VISIEKAART GREENPORT

Stadsgewest Haaglanden (2007). *Voorlopig ontwerp RSP Haaglanden 2020*
Stadsregio Rotterdam (2005). *RR 2020*
Greenport(s) Nederland (2006). *Manifest in uitvoering*
Greenport(s) Nederland (2007). *Bestuurlijke Uitvoeringsafspraken 2007-2011*
Greenport(s) Nederland (2007). *Startnotitie 'Op weg naar visie 2025'*
Greenport Westland-Oostland (2006). *Impuls aan de Greenport Westland-Oostland*
Stichting Recreatie (2007). *Groen en Greenport, Recreatieve tekorten kassengebied Nootdorp, Pijnacker, Lansingerland*
Provincie Z-Holland (2006). *Greenports 2020 Thuis in Zuid-Holland*
Provincie Z-Holland (2007). *Greenports van de Toekomst; doorkijk en actielijnen voor 2020*
Provincie Z-Holland (2004). *Masterplan Groenzone Berkel/Pijnacker & Bergboezem Oude Leede*
Provincie Z-Holland (2003). *Streekplan Zuid-Holland West & Oost*
Innovatie Netwerk (2007). *Bouwen met groen en glas*
Grontmij (2007). *Ontwikkeling en verbetering van glastuinbouw en agribusiness in gemeente Lansingerland*
Gemeente Lansingerland en Zoetermeer (2007). *Landschap als Podium*
Gemeente Leidschendam-Voorbrug (2007). *Integrale Gebiedsvisie Stompwijk*
Gemeente Midden-Delfland (2005). *Gebiedsvisie Midden-Delfland 2025*
Gemeente Pijnacker-Nootdorp (2006). *Bestemmingsplan groenzone Berkel-Pijnacker*
Gemeente Pijnacker-Nootdorp (2005). *ProjectIntegraleToekomstvisie Pijnacker-Nootdorp*
Gemeente Waddinxveen (2006). *Structuurvisie Waddinxveen 2030*
Gemeente Westland (2005). *Visie Greenport Westland*
Gemeentes Zuidplaspolder (Zevenhuizen-Moerkapelle-Nieuwekerk a/d IJssel, Waddinxveen, Moordrecht en Gouda) (2006). *ISP Zuidplaspolder*

BIJLAGE 2

EXPERTMEETING 8 NOVEMBER 2007 INTEGRALE VISIE GREENPORT WESTLAND-OOSTLAND

DEELNEMERS	ORGANISATIE
A. Lammers	Stadsgewest Haaglanden
A. van Blanken	Gemeente Westland
A. van Daalen	Van Daalen Transport
A. van de Ven	Gemeente Westland
A.C.C. van Steenberghe	Provincie Zuid-Holland
B. Gijsbers	Gemeente Lansingerland
B. Kuipers	Ben Kuipers landschapsarchitect
E. Verkoelen	Milieufederatie Zuid-Holland
F. Pijls	Gemeente Westland
F. van Vliet	Gemeente Leidschendam-Voorburg
G.P. van der Stoep	Gemeente Westland
H. Hooij	Agro Logistiek
H. Wensveen	Gemeente Pijnacker-Nootdorp
I. van der Knaap	Anthura B.V.
J. Burger	Hoogheemraadschap Delfland
J. Hennip	Gemeente Zevenhuizen-Moerkapelle
J. v.d. Linden	Gemeente Midden-Delfland
J.F. Bor	Provincie Zuid-Holland
J.W. Donkers	WUR
L. Claessen	LTO Noord Glaskracht
L. van Rijen	Gemeente Waddinxveen
M. Cappendijk	LTO Noord Glaskracht
M. Meisen	OD 205 stedenbouw onderzoek en landschap
M. Ruijs	WUR
N. van Dijk	VNO/NCW
P. den Boeft	PdB Inc BV
P. Houtenbos	Stadsgewest Haaglanden
P. van Munster	Stadinzicht
P.T. Oei	Innovatie Glastuinbouw
R. Bollen	OD 205 stedenbouw onderzoek en landschap
R. Maghnouji	FloraHolland
R. van de Valk	LTO Noord Glaskracht
S. Maarschall	BVR
S. Maat	Gemeente Lansingerland
T. Ammerlaan	VNO/NCW
T. Cuijpers	Hoogheemraadschap Schieland
T. Dronkers	Gemeente Lansingerland
T. Rijkerkerk	Kamer van Koophandel Haaglanden

BIJLAGE 3

CONCLUSIE EXPERTMEETING 8 NOVEMBER 2007

Thema 1 competitief/concurrend of complementair

Vraag 1. *Westland en Oostland complementair of competitief?*
 Meerderheid zegt complementair, waarbij concurrentie gezond is voor de innovatieve sector. Tip: kijk ook over de grenzen: relatie andere greenports en buitenland.

Vraag 2. *Wat in Westland en wat in Oostland ontwikkelen, om de greenport zo compleet en sterk mogelijk te maken?*

Westland	Beide	Oostland
Is de basis + heeft sterke relatie met dorpen		Innovatief + duurzaam
Alles is west, west is lelijk		
	Zelfde ontwikkelen	
Vernieuwen		Nieuw
Concentratie		Uitbreiding
	Irrelevant (marktgedreven)	
Waardecreatie		Productie (+ waardevermeerdering)
Ontwikkeling		Productie
Meer agro-gerelateerde bedrijvigheid		Grotere bedrijven
Meervoudige ruimtegebruik		Ruimtelijke kwaliteit
Bepaalde ruimte dus specialisatie		
	1 cluster	Ontwikkeling rond A12 concentreren
	Relatie met Boskoop	

Citaat: Noem 't voortaan: Westland, er is geen tweedeling

Vraag 3. *Heeft / houdt de veiling een bindende rol?*

Antwoord: Nee wordt minder!

- logistiek en kenniscentrum
- informatiestroom i.p.v. goederenstroom
- wel als centraal punt, ontmoetingsplek
- regiepunt
- eventueel wel voor sierteelt, groente neemt af/verdwijnt

Thema 2 Arealen en dynamiek

Vraag 1 *Wat zijn de grenzen van Greenport Westland – Oostland in 2050?*

- eerder kleiner
- kerngebied = Westland (en is groot genoeg)
- blijft zo (met woningbouw aan randen)
- groeien maar niet hier in Randstad (bijv. West Brabant)
- Oostland niet te handhaven op termijn

Vraag 2. *Wat zal 'altijd blijven' als kerngebied?*

- kerngebied, productie elders
- kennis

Citaat: Dwing meervoudig ruimtegebruik af!

Thema 3 Transport en logistiek

Vraag 1. *Welk vervoermiddel heeft de toekomst voor agrologistiek?*

- agrologistiek: vrachtauto personen: OV
- Betuwelijn
- Combinatie van alle modaliteiten:
 - Spoor
 - Korte afstand: Weg boot, binnenvaart
 - Lange afstand: Water multimodaal

Vraag 2. *Welke mogelijke nieuwe verbindingen bieden de beste kansen?*

- A4 zorgt voor problemen
- A13-A16
- Overslagpunten
- Oost-West verbindingen!
- Niet nodig (door beter organiseren capaciteit benutten)
- A15 – Duitsland – Venlo
- Oranjetunnel

Vraag 3. *Welke kansen biedt mainport Rotterdam?*

Mainport: Rotterdam ook (overslag) buisleidingen? Haven!!!

Citaat: Nieuwe autoriteit moet wegcapaciteit regelen
Greenport ligt in een gebied waarin “het jezelf
verplaatsen” al moeizaam is

Thema 4 Innovatie & stedelijkheid

Vraag 1. *Welk consequentie heeft hoogwaardiger worden van werkgelegenheid voor de ruimtelijke ordening (wonen, vervoer, recreatie) ?*

- kennisintensief
- hogere opgeleiden – kans! Hogere eisen aan leefomgeving
- koppelen kust en Westland
- waterprobleem – kwantiteit + kwaliteit
- meer schonere bedrijven, kantoorfuncties
- combi publiekstrekkende functie(s)
- keten: Wonen – werken – recreëren
- recreatieve netwerken
- glastuinbouwsector behandelen als normaal bedrijfsleven
- duurzaam inrichten en grotere ruimtelijke kwaliteit
- energievraagstuk oppakken

Citaat: Glastuinbouw moet zijn plek in/bij de stad verdienen

Thema 5 Glas, landschap en recreatie

Vraag 1. *Hoe kan oplossen van het watervraagstuk het de meeste meerwaarde creëren ?*

- meerwaarde water – geen versnippering waterberging
- water is drager van de ruimtelijke kwaliteit
- bijna iedereen wil combi waterberging en opslag/gietwater

Vraag 2. *Welke landschappelijke en recreatieve kwaliteiten kunnen in de greenport ontwikkeld worden ?*

- met name aan randen – overzicht van boven is mooier dan gevel
- maakt het water zichtbaar
- geef richtlijnen mee

Vraag 3. *Hoe kan de schoonheid van glastuinbouw worden getoond?*

- openstellen kassen
- kunst
- fietsroutes en blikvangers
- goede vormgeving
- energie en wateropvang

Citaat: Geef de kas een mooie jas

Thema 6 Wonen in de Greenport

Vraag 1. *Welke kansen liggen er voor combinaties van wonen en glastuinbouw?*

- warmtebenutting
- hoogwaardige woon - leefmilieu
- geen goede combinatie – clusteren (klachten) – zo ver mogelijk uit elkaar
- wel goed te mengen (milieuhinder = weg, gesloten systemen)
- nieuwe type ontwikkelen

Vraag 2. *Waar willen tuinders zelf wonen?*

- aansluiting woon – kas
- aan de rand
- alleen als het niet in de weg ligt voor duurzame glastuinbouw
 - wonen en werken combinatie houdt gebied levendig

Thema 7 IMAGO

- los negatieve punten als lichthinder + vervoersbewegingen op!

TOP 24

Aan alle deelnemers werd gevraagd:

Als je een kernpunt mocht noemen, wat staat er op nummer 1?

1. agrobiologie
2. glastuinbouw – zonne-energie
3. vanuit kracht reageren
4. duurzame energie (Wkk, geothermie, combinatie met wonen)
5. water (hoe verdien je eraan in financiële zin, maatschappelijk veel) gesloten gietwatersystemen
6. overheden moeten meebetalen, lobbyen!
7. integraal denken, ruimtelijke kwaliteit!
8. samenwerking en positieve imago
9. voorwaarde scheppend denken! Dan volgt de innovatieve industrie vanzelf
10. procedures verkorten
11. intensiever en dubbel ruimtegebruik
12. overheid en bedrijfsleven samen energiebeleid (ook maatschappelijk gezien)
13. overheid meer macht/infrastructuur aanleggen
14. blijf innovatief (combineren van stromen, niet alleen techniek) blijf creatief!
15. ruimte is beperkt, gecombineerde kansen Westland-Midden-Delfland
16. samenwerking binnen de 8 gemeenten
17. energie-competentie benutten
18. prioriteiten, genereer de middelen
19. betrek de niet-glastuinbouw gemeenten. Delft, Rijswijk, Den Haag
20. integrale waterafweging. Ruimtelijke visie op integrale waterbeleid
21. innovatie uitstralen
22. in 2015 complete Greenport techn. Innov. Duurzaam hele systeem aanwezig is.
23. keuzes maken, sectorbeleid ondergeschikt
24. gebiedsmarketing, wie zijn wij?

BIJLAGE 4

WERKCONFERENTIE 3 DECEMBER 2007 INTEGRALE VISIE GREENPORT WESTLAND/OOSTLAND

NAAM	ORGANISATIE
Arie van Blanken	Gemeente Westland
Ben Kuipers	Ben Kuipers Landschapsarchitect
Christiaan v.d. Kamp	Gemeente Midden-Delfland
Dick van Vliet	Gemeente Lansingerland
Frank van Vliet	Gemeente Leidschendam-Voorburg
Ger van der Stoel	Gemeente Westland
Herman Wensveen	Gemeente Pijnacker-Nootdorp
J. den Brabander	Gemeente Westland
Jan v.d. Linden	Gemeente Midden-Delfland
José Kools	Gemeente Westland
Kees Verhoeff	Gemeente Lansingerland
M.L. Berloth	Gemeente Westland
Monique Huitema	Gemeente Lansingerland
Nel van der Woerd	Gemeente Lansingerland
Piet van Adrichem	Gemeente Pijnacker-Nootdorp
Piet van der Hulle	Gemeente Lansingerland
Pieter den Boeft	PdB Inc BV
Richard de Ruijter	Gemeente Pijnacker-Nootdorp
Roelf Bollen	OD 205 stedenbouw onderzoek en landschap
Roelof Geijteman	Gemeente Pijnacker-Nootdorp
Tanja Dronkers	Gemeente Lansingerland
Theo Duijvestein	Gemeente Westland
Wendy Scherpenisse	OD 205 stedenbouw onderzoek en landschap

BIJLAGE 5

AANDACHTSPUNTEN GENOEMD TIJDENS WERKCONFERENTIE 3 DECEMBER 2007

Herstructurering

- regie van belang
- Rol overheid, benodigde financiën / subsidiemogelijkheden
- Zie voorbeelden innovatienetwerk voor visuele kwaliteit
- Scheiden verkeer (transport en woonverkeer)
- Verweven; sterk en attractief netwerk in het glasgebied
- Ontwikkelingsplanologie
- RO voor de ondergrond
- Uitplaatsing woningen
- Meervoudig ruimtegebruik

Nieuw glas

- ook uitbreiding nodig voor productiegroei (opbrengst/m² glas)
- clusterbenadering; rond verhandelcentra extra vervoer
- uitplaatsing verspreid glas regelen
- meer glas in Zuidplas
- productievergroting binnen duurzaam glasgebied
- ontwikkelruimte nabij greenport
- saldo 0 vasthouden

Agro-gerelateerde bedrijven

- bij uitstek dubbel grondgebruik
- in clusters, thematisch, bijv. bioscience (waar welke?)
- dynamisch vervoersmanagement
- in toekomst integratie met glas
- bleizo: met zoetermeer

Rijkswegennet

- tegen Blankenburgtunnel (niet inpasbaar), voor Oranjetunnel
- uitbreiding nodig voor verwachte groen goederenstromen
- weg door westland naar Oranjetunnel niet als snelweg tbv aansluitingen
- volgorde: A4 / A13-A16 / Oranjetunnel
- niet alleen tbv glastuinbouw

Ontsluiting glastuinbouw

- verbinding veiling Bleiswijk – kassen in regio Rotterdam
- downgraden N209 / opwaarderen N209
- uitbreiding N470 tot 2x2 en verbeteren aansluiting A12 en A13
- noordelijke tak N470 naar Nootdorp (= oostelijke randweg Pijnacker?); conflict met groen (Balijbos)
- Hooipolderweg
- N213: verdubbeling (2x2) en parallelbaan voor in/uitvoegen
- Belang agrologistek langs N213; doelgroepenstrook
- Westerlee ongelijkvloers
- Oplossen knelpunten N211
- Wegbreedtes Rig-gebieden (?)
- Doelgroepenstroken

Logistieke vernieuwing

- mogelijkheden Bleizo onderzoeken
- 's nachts veilen,
- Inzetten op containerisatie
- Inzetten op bewaarmethodes
- Slimmer vervoer als eerste doen; kan de sector zelf
- Daluren benutten
- Regie over goederenstromen
- Onderzoek mogelijkheden rail en water
- Ondergronds vervoer (als Aalsmeer)
- Combinatietransport (na als combi tuinders met Heineken)

Wateropgave

- regie
- binnen polders op te lossen (vaak niet mogelijk in aangrenzend agrarisch gebied)
- robuuste structuren
- innovatief, maar financieel haalbaar
- collectief gietwater risicovol voor ondernemers
- waterbank instellen
- sector draagt kosten

Ruimtelijke kwaliteit en wonen

- wonen aan rand van het glas
- geen regionale woningbouwopgave
- planologische koppeling glas/bedrijfs woning

Groene contramal

- ook aandacht voor fijnmazige groene en recreatieve structuur
- sluit aan op UPR mooi en vitaal Delfland als uitgangspunt beleid
- schakels voldoende body geven

Energie

- Regie
- Ondergrondse infra koppelen aan wegen
- Warmteweb van groot belang
- Glastuinbouw is nog grootste C)2 producent (25 %); kans!
- Garantiefonds boringen aardwarmte
- Gesloten kas
- Aardwarmte; als gemeentelijke overheden gezamenlijk oppakken

Kennisnetwerk

- 'kas van de toekomst' als glaslab, experiment
- Ook TNO
- Strategische allianties
- MBO/HBO opleiding glastuinbouw (op Bleizo)
- Duurzaamheid is belangrijkste perspectief
- Initiatief SOB voor onderwijs met bedrijven

Promotie, imago

- sector aan zet
- glastuinbouw is geen agrarische bedrijfstak meer
- concurrentie met Unilever
- Greenport Westland
- Gebiedsmarketing

Arbeidsmarkt

- eigen onderwijstak vormen
- stop illegale arbeid, wordt volwassen sector
- arbeidsmigratie toestaan
- verbeteren bereikbaarheid voor forenzen
- innovatie, robotica
- imago verbeteren
- woonklimaat verbeteren

Kwaliteit ondernemers

- greenport business school
- duale leergang; leven lang leren
- internationaliseren; wereldspeler
- versterken netwerken

Algemeen:

- veel meer aandacht voor regie (herstructurering, wateropgave, energie, infra)
- componenten van regie: ontwikkelingsplanologie en grondbank.
- Wat is doel, wie zijn partners (in inleiding?)
- Kassen niet verstoppen achter huizen en groen